

1239 (5-6)

Peterlongo János

tirolai fegyvergyáros Innsbruckban

ajánlja dús választékban:

Finom Lefauchaux dupla-puskáit	36—150 ftig.
Lancaster dupla-puskáit	70—120 „
Drót-csővű puskáit	20— „
Vas dupla-puskáit	3—18 „
Revolverkét	7—30 „

Részletes árjegyzékek ingyért.

Nyolczadik kiadás
(magyar nyelven negyedik).

A nemi élet titkai s veszélyei.

Értekezések a nemzés és nemi betegségekről, az utóbbiak óv- és gyógy-módjairól. 1151 (4—12)

Függelékkel a bujakeri ragályzásról és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosabb óvszeréről.

a férfi és női ivarszerek bonczani ábrával.

Ára: 1 uforint.

Postán megküldve 10 krral több; utánvéttel 40 krral több.

Megrendelhető szerzőtől következő czim alatt:

Dr. Elber V. P.
Pesten, József-utca 66-ik számú saját házában.

Szepes-kárpáti

növény-kivonat

Dr. Fáykiss K.-tól Késmárkon, tüdő- és mellbetegek számára.

A szepesi Kárpáthegység Flórjából a legodonosabban gyűjtött és kitünő alkalmas növényekből készítve, mint jeles hatású és a legjobb eredményektől kísért szer köhögés, rekedtség, a nyelő- és légző-szerveknél hurutos ingerinél, görcsös, ideges, fullasztó köhögési rohamoknál, szűkmellűség, oldalnyílás, időszaki tüdő-hurtnál, a tüdő-betegek gyöngítő izzadásiánál; sőt a táp-működés nedveinek halmozódása által előidézett betegségekben, ugyintén gyomor- és a test általános elgyöngülését is.

Hasonló hatással bírnak a dr. Fáykiss-féle kárpáti növény-thea és a szepes-kárpáti növény-cukorkák. Árak: 1 üveg kivonat 75 kr.; 1 csomag tea 25 kr.; 1 doboz cukorka 35 kr.

E czikk megrendelhető magánál a készítőnél Fáykiss József gyógyszerésznél Késmárkon (Felső-Magyarország). Pesten: Török József gyógyszerésztárban, király-utca 7. sz., Thallmayer A. és társánál és Kochmeister Frigyesnél. 1229 (6-10)

Egri legjobb szőlőveszszók.

1000 két éves töves kék kadarka	12 forint. oszt. ért.
1000 két éves töves fehér francos	15 „ „ „
1000 sima	6 „ „ „
1000 „ kék kadarka	4 „ „ „
100 koránérő kék Oportó	1 „ „ „
100 különféle asztali csemege fajok	2 „ „ „

Rendelvényeket vagy egyenesen, vagy Liedemann J. S. Frigyes nagykereskedő hához Pesten kérem czimezni. Megrendeléseknél 30%-től mint előleg beküldendő. Különösen megjegyzendő, hogy a küldemény gyorsáru (Eilgut)-ként vagy csak közönségesen eszközöltessék. Vasút-állomás Füzes-Abony.

Eger, február 1-jén 1872.

Sir Antal,
szőlőbirtokos.

1238 (2-7)

Dr. Pattison köszvényvattája,

a legjobbnak elismert gyógyszer a köszvény és csúszk minden nemi ellen, u. m.: arcz-, mell-, torok- és fogfájdalmak; továbbá fej-, kéz- és térdköszvény, tagszagatás, hatgerincz és ágyék stb. fájdalmak ellen. — Egy csomag ára 70 kr., félcsomagé 40 kr., és kapható Pesten: Török József gyógyszerésznél, király-utca 7-dik sz. alatt; Aradon: Bokor Antal gyógyszerész; Pozsonyban: Henrici F. gyógyszerész uraknál.

Fris vetőmagvak.

Kipróbált csiraképes magyar- és francia luczerna, stájer löhere és réfi here, török baltaczim (Esparsette), cukor- és burgundi répamag, angol, francia és belföldi perje, és más takarmányfűmagvak, friss kerti vetemény, virág, gyümölcs és erdei fűmagvak; továbbá honi és francia szőlőveszszók és tövek, disz és nemes gyümölcsfák, bokrok, élő dísznövények minden nemesebb fajai, szabadüzítésekhez, üvegházakba és szabadba való.

Továbbá a legújabb divatba jött szőnyeg (Teppich) a kertészethez kívánatos növények és magvak kiválóan olcsón szállítanak.

Szives figyelmébe ajánljuk még a nagyérdemű közönségnek kitünő fajú dohány-magvakat, különösen a párisi világlágitáson két eredm. jutalmazott ungh. muskátoly dohány-magvat, adagját 50 krajczárért.

Több hazai és külföldi jeles bortermelők borai lévén nálunk raktározva, ezek valódiáságért kezeséget vállalunk.

Ajánljuk végre kitünő rhum és tea-készletünk, ugy francia és belföldi liköröket, legillendőbb árakon.

Mag-árjegyzéket felszólításra bérmentve küldünk.

Tisztelettel

„Az első magyar kertészgazdászati ügynökség.”

József-tér, 12-ik szám.

1251 (2-3)

Kir. szabadalm.

AZIENDA ASSICURATRICE

Triesztben,

az osztrák-magyar bir. legidősb biztosítási intézete, fenáll az 1822-dik év óta

jótállási tőke nyolczmillió ft.,

teljesít mindennemű biztosításokat

a) tűzkar ellen: épületekre, ingóságokra, gyárakra, mindennemű készletekre gabna- és takarmány-kazalokra;

b) légkar ellen: a biztosított összeg teljes megtérítése mellett a kár becsülése után;

c) az ember életére: minden gondolható módozatok és előnyös csoportosítások szerint, u. m.: halálzási biztosítások, mely szerint a biztosított tőke, a biztosítottnak bármikor bekövetkező halála után kifizetetik. **Kölcsönös biztosítások** — közönségesen férj és nő között — miután a biztosított tőke, az egyik vagy másik résznek bármikor bekövetkező halálakor a túlélőnek azonnal kifizetetik; **gyermek kihazasítások**, valamint gyermekek és az aggkor javára történő biztosítások és életjáradékok;

d) kölcsönös túlélesi egyesületekre;

e) balesetek ellen, melyek az ember testét és életét érhetik.

Az azienda jutalék-díjai 50 éves üzleti tapasztalaton alapulnak, és az esetleges veszélyeknek megfelelőleg a legelőszobban állapítottak meg, oly módon, hogy oly tárgyak, melyek semmi vagy csak igen csekély mérvben vannak tűzveszélyeknek kitéve, külön rovat alá esnek és vétetnek tekintetbe; ezenkívül nagyobb mezei gazdák és birtokosok különös kedvezményben részesülnek.

Az életbiztosítási díjak eleitől fogva, a biztosító-felek kora szerint 5-6 százaléval olcsóbbak voltak, mint bármely más társulatnál.

Előforduló károk haladéktalanul liquidáltak és azonnal kifizetettek.

Másnemű tudósításokat az „Azienda” minden nagyobb helységben létező ügynökségei adnak. Oly helyeken, hol az Azienda ügynökségekkel még nem bírnak, szinte szerveztetni fognak azok is, ezek elnyerésére előző ajánlatok az Azienda magyarországi képviselőségéhez Pestre irányandók. 1246 (2-5)

Huile balsamique (balsamos-olaj),

jónak tapasztalt a legnagyobb tekintélyek által számtalan bizonyítványokkal igazolt szer a fül-féreg-rákfené ellen, vadász és vizslakutyáknál.

1 üveg ára 2 ft. 25 kr. a. é.

Life preservers, Pills for dogs. (kutya-lapdacskok.)

Egy hírneves angol állatorvos által 30 éven át használt kutya-lapdacskok nemesek előmozdítják a fül-rákfené gyorsabb gyógyulását, — hanem megóvják, a kutyákat minden máségyéb betegségtől, u. m. nehézkór, vidatáncz, köszvény-s rüh-től, az eb-düh ellen pedig a legnagyobb sikerrel használható. 1185 (6-6)

Egy skatulya ára 1 ft. 10 kr.

Bérmentes levelek által megrendelhető: Bittner Gyula gyógyszerésznél Gloggnitzban.

Kovácsolt, hatóságilag megvizsgált

tized-mérlegek,

négyszögletűek (8 évi jótállás mellett).

Horderó:	1	2	3	5	10	15	20	25	30	40	50	mássa.
Ára:	18	21	25	35	45	55	70	80	90	100	110	forint.

Sulyegyen-mérlegek (5 évi jótállás mellett).

Horderó:	1	2	4	10	20	30	40	50	60	70	80	font.
Ára:	5	6	7.50	12	15	18	20	22	25	27.50	30	forint.

Barom-mérlegek vas-korlással és sulyokkal (10 évi jótállás mellett).

Horderó:	15	20	25	30	40	50	mássa.
Ára:	150	170	200	230	300	350	forint.

Híd-mérlegek (10 évi jótállás mellett).

Horderó:	50	60	70	80	100	120	150	200	300	500	mássa.
Ára:	350	400	450	500	550	600	650	750	900	1200	forint.

Továbbá minden más mérlegek és sulyok. Megrendelések, a pénzösszeg beküldése vagy utánvét mellett azonnal fogantositatnak: 1202 (12-50)

Bugányi L. és társa,

mérleg- és suly-gyárosok Bécsben.

Raktár: Stadt, Singerstrasse 10-dik szám.

Gyár: Margarethen, Griesgasse 26-dik szám Bécsben.

9-ik szám. Tizenkilencedik évfolyam.

Pest, márczius 3-án 1872.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyzet használt petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

Büchner Lajos.

Darwin, Vogt, Büchner oly nevek, melyek a tudományok fejlődése történetében határozottan helyet követelnek maguknak. Legyen igazság vagy tévedés tanak összege vagy egyes részei, az eszmék oly áramlatát indították meg, vagy folytatják s irányozzák, mely mulhatatlan nyomokat hagy a tudományok fejlődésében, s előbb viszi, vagy közvetve előbbvitelüket eszközli. Az ő tanak századokon át kétségbe nem vont tanokkal ellenkeznek homlokegyenest; olyanokkal, melyekben a tudomány a hit s a kijelentés álláspontját fogadta vala el, melyről ők most elvonnai törekednek. Egyik a fajok — s köztök az ember — közvetlen s különvált teremtésének tana vagy hite ellenében: a fajkeletkezést fokozatos fejlődés alakjában mutatja föl, s az Ádámot egyszerre maga képerre teremtő isteni szó helyébe millió évek fokozatos, lassan átalakító munkáját helyezi. A másik az emberi test és lélek közt eddig általánosan fölvetett viszony, magának e léleknek önálló egyéni léte, általában a szellem és az anyag fogalmai, s más hasonló, végelemzésben az erkölcsi létre nézve is döntő hatású dolgok és fogalmak körül ostromolja az eddigi megállapodásokat s igyekszik a közhitet megrendíteni.

De nem egy általános hit ellen kelt-e ki Galilei, s tanáért, hogy a föld mozog, nem kellett-e lánczokat is szenvednie, mig ma annak igazságáról többé senki sem kételkedik? Nem a közönséges fel-fogás és hit ellenkező szeleivel szemben indította-e meg hajóját Kolumbus — midőn mindenki gúnykaczaja közt Amerikát fölfedezni ment? Ők a közhitet ellen harczoltak s az igazság erejével győztek.

A kérdés nem is az: a tudomány ez vagy ama tétele összefér-e a közhittel vagy nem? A kérdés csak az: igaz-e vagy nem? S az igazság kiderítésére és megállapítására minden

BUCHNER LAJOS.

ujabb materialismusk, melynek egyik apostola Vogt Károly pár évvel ezelőtt hazánkat is fölkereste s fővárosunkban is tartott felolvasásokat*), másik apostola pedig ben kezdődik irodalmi működése is a „Neue deutsche Zeitung“ mellett, a melyet azonban a győzelmes reakció megbuktatott. Büchner ekkor egy hosszabb utat tett Würzburgba s Bécsbe, a hol különösen Virchow előadásai igen hatottak reá. 1850-ben György

*) Arczképét és életrajzát lásd a „V. U.“ 1869-diki évfolyam 38. számában.

testvéreinek hátrahagyott iratait adta ki s ugyanezért visszatérve születés helyére, itt orvosi gyakorlattal s irodalmi munkássággal foglalkozott, a mely utóbbiakért a badeni orvosok egylete 1855-ben levelező-tagjává választotta meg.

Ez időtáiban Büchner már Tübingában (Württembergben) volt, mint magántanár és Rapp tanársegéde az ottani egyetemen. Előadásai közül különösen a törvényszéki orvostanra fordított fő súlyt. 1854-ben a német orvosok és természetvizsgálók gyűlése Tübingában volt, s ezen gyűlés figyelemmel kísérése adta meg az indító okot, hogy az ifjú tudós egy materialistikus kézikönyv írására szánta magát. A kézikönyv már a következő évben megjelent, s megjelenése döntő befolyással bírt a szerzőre nézve is. E mű a hirneves „Erő és anyag“, a mely eddig kilencz nyelvre van lefordítva s az eredeti is 11 kiadásban jelent meg. E műve valószínűleg irodalmi vihart költött fel, s különösen az első években csaknem napoként jelent meg egy-egy könyv, röpirat, vagy hírlapi cikk ellene vagy mellette. Büchnert kényszerítették, hogy tanszékéről lemondjon s ő visszatért születés helyére, a hol jelenleg is el orvosi gyakorlattal s irodalmi dolgokkal foglalkozva.

Nagyszámú munkái közül itt csak is egynehány jelentékenyebbet említünk föl. Az egyik czíme: „Natur und Geist, oder Gespräche zweier Freunde über den Materialismus und über die realphilosophischen Fragen der Gegenwart“, a melyben a materialismus fölött uralkodó nézeteket akarta tisztázni. Második nagyobb műve egy gyűjtemény: „Aus Natur und Wissenschaft, Leipzig 1862“ s újabbban különösen fontos kis műve: a „Sechs Vorlesungen über Darwin und seine Theorie“ című Darwin rendszerét ismertető népies mű, s a második: „Stellung des Menschen in der Natur“, a melyben a materialismus erkölcsi következményeiről elterjedt balvéleményt czáfogatja s a társadalmi élet jövőjét igen szépen eszteli. Szaktudományi művei is igen fontosak s azokért több ízben nyert kitüntetés.

Legnevezetesebb fűtve azonban kétségkívül a magyar fordításban is megjelent: „Erő és anyag“. E mintegy 15 ivre terjedő munka igen világos, s itt-ott költői nyelven mindazon pontokatalaposan tárgyalja, a hol a hit és tudás egymással érintkezik. Az erő és anyag örökkévalóságából kiindulva, természetesen ostromolja a személyes isten és lélek hitét, s az azokkal összefüggésben álló lélek-halhatatlanságot és a szabadakaratot. Ezen polemikuss czélzat mellett azonban a természettudományoknak csaknem minden ágából a legnevezetesebb eredmények össze vannak itt állítva, s oly érdekesen, hogy a természettudományok népszerűsítésére s elterjedésére nézve az egész világirodalomban talán egyetlen egy munka sem hatott oly sokat, mint ez.

Büchner csendes családi körét gyakran elhagyja, hogy kedvenc tanulmányai népszerűsítése végett nyilvános előadásokat tartson. Ilyen lesz a legközelebbi is Pesten, a hova őt tisztelői meghívták. Az előadások (márcz. 5. 7. és 9-ik napjain) egészen e célra szánvák s sok új nézet lesz bennök előadva. Tárgyai: 1. A nap és befolyása a szerves életre. 2. Az ember eredete. 3. Az átörökítés bölcselése és élettana. Lapunk figyelemmel fogja kísérni a híres tudós ez előadásait, melyek a tárgyalandó kérdések fontossága s az előadó tudományos egyénisége által egyaránt érdekesekeknek ígérkeznek.

Godiva.

— Tennyson Alfréd. —

Coventryben csak a vonatra vártam; Pinczerek és szolgák között a hidról A három karcu toronyon elmerengtem. És verse szedtem róluk e legendát: —

Nem csak mi, e kor ifjabb sarjadéki, A tegnap emberi, kik a mulandót Gyorsan leörölkük forgó malomként, S fecségve eltársalunk erről-arról; Nem csak mi hordjuk ám szívünkön a nép Nehéz sorát, s vesztjük el türelmünk! — Ha az adóval túlterhelve látjuk; Nem — többet szenvedt, tett és több sikerrel A nő, ki itt ezer nyárral korább élt, Godiva, hitvese a zordon Earlnak, *) Ki itt Coventryben lakott s parancsolt; Mert hogy nehéz adót vetett ki férje, És az anyák a véltük jött sok apró Gyermekkel ott versenyt rimázkodának: „Ehen veszünk, ha ezt is még fizetjük!“ Elment urához, s megelé a mint ép Kutyáinak körében, egy magában, A csarnok mélyét mérte, és szakálla Két lábnyival előtte, — mig utána Fél ölnyi hosszan úszott üstöke.

Elmonda neki mindent, és el azt, hogy: „Az új adó alatt meghalnak éhen!“ Mit férje furesának talált felettből. És gúnyosan imígy szólt: „A kis újjad Sem adnád jól tudom e sörpredékért!“ „Sőt kész vagyok meghalni is!“ — viszonzá. Kaczagva esküvők Péterre Pátra, A lord, miközben kényeztetve játszik Gyémánt függővel szelid nejének. „Beszélj csak!“ „Nem! nem! Tégy kísérletet hát: Bármit kívánsz is, én szavamnak állok.“

És szive — durvább Ezsau kezénél — Fölforra ott nagy mérgesen azonnal: „Ha végig nyargalsz meztelen a város Utczáin, én elengedem a sarozót!“ S morogva távozott kutyáival.

Midőn magán maradt, mint hogyha déli Szellő találkozik észak szelével: Az érzelmek úgy küzködött szívében Egy órahosszat — mig győzött a részvét. És hírnököt küldött alá azonnal, És trombiták hársány zenéje mellett A súlyos föltételt tudatta szerte; S hogy ő azért megváltni kész a népet; De kér mindenkit, isten szent nevére, Hogy nyílt piacra és utcára délig Egy szem se nézzen, senki ki ne jöjjön. Maradjon minden csöndes otthonában, Závár az ajtón s ablakok betéte.

Aztán a belső öltözöbe surrant, S kikapcsolá a fényes övszorítót. Mit férje a gróf vett emléke néki. — Megállott mindenik lehelleténél, Mint nyári éjjelen, a hold, ha félnék Szemérmesen fülhök közül kibukkan. Fejét megrázza, hullámzó csigákban Aranyló furtje térdeig befőde. Lovetkezett nagy hirtelen, s a lépcsőn Mint napugár oly nesztelen suhant le Oszloptól oszlopig — mig lenn megállott. Lovát már ott találta, rajt a csótár Biborb n égett, gyöngyös ezimerével.

S ment, szűz szemérmességbe öltözött, A lég figyelt körülé, s röpke szellő Lélegzetet venni alig merészelt. A kastély rézcsatornázott körülöndjén A sárkányfő alápislogni látszott. — Szép homlokát, arcát, láng-pírba vonta, A ház őrző ebeknek bőffésése, S a patkók csattogásait hallva, minden Csépp vér megreszketett izzó ereiben. — És kétfelől a hársor vak falával! Hát még a furesa és kíváncsi kúpok!

De ő azért nem csüggedett, előre Tartott lovával, míg a város ódon Kapuin át a pázsitos mezőnek. Megpillantá fehér fejű virágit. —

*) Earl, gróf, a tartomány ura.

Ott visszafordult, (szemérmé volt ruháj!) És im' egy aljas lelkű gaz suhancaz — az Utókor közmondásos szennyalakja — Egy kis lyukat furva leselkedett — de A mint kinézte rajt, ott helybe, rögtön, Örökre megvakult. Örök időkre! —

Igy büntetett egy főnsőbb lény hatalma, — A szép s nemes tettek védő palástja — Egy érzék nemtelen használatáért. — De erről ő mit sem tudott s tovább ment.

És ekkor megkondult nagy esöngve bongva, Szemérmé nélkül mind a száz toronyban Az óráknak deket verő sulyokja — De ekkor már belépett otthonába, Fülhöké gazdag biborszín ruháját, És homlokán a fényes diadémmal, Bemert urához s megszigenté a Nehéz adót s nevét szelid mosolylyal A halhatatlank közé beirta! —

Csukási József.

Hamupipóke.

(Folytatás.)

IV. A fogadó anyja.

Alig mult el két nap ez első látogatásom után s már ismét ott voltam az öreg szénégető lakásában. Fiai távolabb laktak tőle, más hegyzugokban, s mindegyiknek hasonló kis tanyája volt. Egy házból álló falu mindegyik.

A gazda nem volt otthon, az öreg asszony végezte a házi-női honneureöket s örömmel fogadott, mintha épen várt volna reám.

— Bizony, bizony már azt hittem, megfeledkezett rólunk. Szép, hogy eljött. Épen most végeztük el a tilolást, hozzáfoghatunk a fonáshoz. Fonogatás közben olyan jól esik a beszélgetés.

A menyecske is bejött, mosolygó nyájas arczával s utánozva anyja példáját, maga alá vette a fonászékét s vékony szálát ergetett a bogba kötött finom lenből, fel-fel sodorva azt az ujjai között pergő órsóra.

Nekem aztán el kellett beszélnem, honnan jövök, ki vagyok, tőviről hegyire, hogy jutottam e vidékre s mi mindent láttam a fővárosban. Hitetlenül rázták fejüket, mikor olyan házakról beszéltem, a hol az emberek egymásnak a feje fölött laknak, a levegőben lánczón függő hidról, keresztül fűrt hegyről, hajókról, mik minden evező, minden vontató ló nélkül futnak víz ellenében, színházról, a hol csodás történeteket tulajdon szemével lát az ember maga előtt megtörténni stb.

A kérdezősködésnek vége hossza nem volt, alig győztem felelettel. Mikor aztán egyszer ennyire benne voltunk a beszédben, könnyű volt egy kis oldalfordulattal úgy intézнем a dolgot, hogy én lehettem a kérdeztől a kérdező. A menyecske fordítottam a beszédet.

— Jaj, uram, annak nagy sora van. Messze kellene kezdenem, hogy az egészet megértsem. Csodálatos ugye, hogy ez a szegény teremtés mikép juthatott már kis korában idegenek közé a szülői háztól, mikor szegényül el lehetett volna itthon is. Magam is csodálkozom rajta, ha megmondolom, hogy volt lelkünk a szegénykét odaadni; no de hát az ugy esett, hogy most tizenöt esztendeje — az Anka akkor öt éves volt — még most is emlékszem, mintha tegnap történt volna, — iszonyu felhőszakadás támadt a hegyek közt. Azóta se volt olyan vihar. A szél csak úgy döntögette a fákat, mint a kendert halomra, meyüdürgött, hogy azt hittük, mindjárt leszakad az ég, a menykő recsegett, ropogott, hogy borzadalom volt hallani. Olyan sötét lett, uram,

mint az éjszaka, csak akkor láttunk egy kis világgosságot, mikor a menykő lecsapott. A hegy menedékeiről rémisztő zuhogással omlottak a patakok. S e szörnyű veszedelem között, mi ketten voltunk Ankával a szobában. A szegény gyermek ölembe hajtá fejét féltében, én meg rá tettem kis fejére mind a két kezemet, úgy akartam imádkozni, ha tudtam volna. Az uram künn volt a színhelyen, azt ott lepte a felhőszakadás. Mi lett belőle és fiaimból, Istenem, Istenem!

Sokáig vártam szívzakadva, remegés közt. Kimenni nem mertem, mert ilyenkor istenkísértés kinyitni az ajtót. Erősen a mellemre szoritottam leánykám. Ha ez nem lett volna, talán a szívem szakadt volna meg oda belül.

Egyszerre, mintha az ég meghallgatta volna, a mit ki sem bírtam mondani, megnyílt a szoba-ajtó s azon bejöttek a fiuk, utánok pedig az apjuk. Egy egész köszikla esett le a szivemről. Az öreg valami nehezett hozott karjai közt, a miről eleinte azt se tudtam, mi lehet? Csak később láttam, hogy az egy asszony, a ki vagy el van ájulva, vagy meg van halva. Öregem a kemence padkjára tette le terhét. Csúron víz volt valamennyi. Én hirtelen tüzet szitottam, hogy szárítkozzanak, s épen hozzá akartam fogni a szegény asszony levetkeztetéséhez, hogy ágyba fektessem, a mint egy kis leány, épen olyan idős lehetett, mint Anka, elkezdett keservesen sirni. Azt meg az egyik fiam hozta be karjain, eleinte meg se láttam. Az árva teremtés ercsen belekapaszkodott anyja ruhájába, s remegve nézett reánk. Csak nagy nehezen bírtuk elcsendesíteni.

Az asszonyt aztán ágyba tettük s elkezdtek dörszólni boreczettel. Nagysokára magához tért, s bámulva tekintett körül, mire újra lehunyta szemét. Derék egy asszonynak látszott s valami borzasztónak kellett vele történni, hogy ebbe az állapotba juthatott.

Az uram aztán elbeszélte, mi történt vele? Csakugyan borzasztó az, uram. A mint a színhelyen dolgozott, oly hirtelen kerekedett a vihar, hogy lehetetlen volt már arra gondolnia, hogy hazajöhessen szárazon. Sokkal közelebb volt neki egy barlang, a honnan tavat két medvebocost húztak ki. Itt azt hitte, eléggé meg lesz védelmezve a szakadó zápor elől, s oda futott a gyermekekkel. Mire oda ért, a zivatar már javában dolgozott. A barlang mellett egy szakadék hegyi ut vezet. Viaszarusok szokták használni, nagy ritkán; arra viszik a mézet és viaszt eladni. A mint a barlanghoz értek, egy kétlovas szekeret láttak fölfelé kapaszkodni a nyaktörő uton. A rohanó víz minden lépten nyomon elsodorni készült a lovakat, szekereitől mindenestül. Épen a legmeredekebb hely közepén voltak, s ha eléri a barlang elejét, hol lapályosabb az út, meg vannak mentve. Már közel voltak a párkányhoz, mikor egyszerre iszonyu csattanással leittott a menykő, s elvette szemükvilágát egy pillanatra. Mikor újra láttak, már akkor a lovat, szekeret és a mi benne volt, lefelé sodorta a víz a meredeken. Az én uram is utána rohant a fiaival; de bizony csak akkor érheték el, mikor a szekér egy fatuskóhoz vágódott, izzé-porrá tört s ott maradt. A két ló egy gubanczézta tört össze, alig lehetett kitalálni, melyik volt másik. Egy ember hevert mellettük, az fejtől le egész talpáig féloldalt olyan fekete volt, min a korom. Agyoncsapta a menykő szegényt. Távolabb egy asszony volt elterülve, kis leányával, azoknak nem látszott valami nagy baja. Ezeket hát fölszedték és haza hozták, az embert félrehúzták a víz-

omlás árjától, a szekér darabjait pedig magával sodorta a víz.

Mig azt az öreg elbeszélte, nekem egészen elfuladt a lélekzetem. Csakugyan össze nem roskadtam magam is. Szerencsére az asszony ott az ágyban elkezdett zokogni, és leánykáját kérte. Odadtuk neki. Az alatt az öreg lement a menykőcsapott emberért és felhozta.

Azt hallotta volna, uram, milyen kétségbeesett sikoltással rohant ki az asszony az ágyból, a mint férjét — mert az volt — holtan látta. Odaborult az elszenesedett tetemre, s a sirástól feldokolva ölegette, csókolgatta. Aztán odavitte kis leányát, letérdeltette a tetem mellé, s összekulcsolta kis kezét, hogy imádkozzék. Soha, de soha se felejttem el.

Magunk is sirtunk, nem tudtuk vigasztalni szegényt. Egy kis ó-borunk volt az almáriomban, azt bele erőszakoltuk a szerencsétlen asszonyba és didergő árva gyermekébe. Kértük, hogy fektüdjék vissza az ágyba, mert alig állt már a lábain szegény. Lefeküdt, és hosszú, kínos zokogás után elaludt. A kis árva átkulcsolta kezecskéivel anyja nyakát, s kis időre egy mosolygott álmlában szegényke, hogy szívzakadás volt nézni.

Mi, természetesen, be nem tudtuk volna szemünket hunyni egész éjjel. Ugyan hogy is, hiszen sem azelőtt, sem aztután nem volt a mi fedelünk alatt sem özvegy, sem árva, sem halott. Most pedig volt mind a három egyszerre.

Egész éjjel lestük a szegény asszonyt, és a kis árva szive dobogását. Ugy látszott, az álom a borzasztó rémület és fáradtság után jót tett nekik. Hajnal felé fölébredt az asszony. Csak akkor kezdte rendbe szedni gondolatait. Felöltözött önmagától s azt mondta, hogy most már megy, itt hagyja gyermekét, de még ma visszatér s akkor megköszöni nekünk, a mit érte tettünk.

Én teremtem, mintha az ember köszönetéért jönné segítségére embertársának a szerencsétlenségben!

Alig tudtuk rávenni, hogy valamit egyék. Megcsókolta alvó leánykáját, s azzal elindult. Az uram elkísérte egész a faluig, a hol lakott. Ott tudta meg, hogy férje gazdag viaszkereskedő volt, ki egész Pestig elhordta portékáit. Szép udvarterekük, kertjük, kiterjedt gazdaságok volt; ők voltak jó formán a legvagyonosabbak a faluban. Most csak a legközelebbi városba mentek a vásárra, azért vitték magukkal kis leányukat is. Utközben érte el a szerencsétlenség.

Magam maradtam idehaza a két kis leánynyal. Ezek jól megbarátkoztak egymással, nevettek, játszottak. A szegény árva nem tudta fölérni ésszel, milyen szerencsétlenség esett rajta. Folyton ébresztgette atyját s csodálkozott, hogy olyan fekete. De csakhamar elfelejtett mindent, anyját várta haza a vásárról, a ki neki majd vásárrát hoz. Hogy megosztja ő majd azt Ankával! — Ugy szerettem volna sirni, mikor azt az örömet láttam.

Öreg dél volt, mire amazok a faluból visszajöttek. Embereket hoztak magukkal, kik a holttestet elszállítsák. Az özvegy egész nyugodtnak látszott, sőt odahaza még feketébe öltözni is volt ideje. Ez már nekem mindjárt nem tetszett, de nem szóltam semmit. De már azt meg nem állhattam szó nélkül, mikor pénzt kínált, hogy hiszen a fáradtságunkat nem kívánhatja hiába. Ha nem néztem volna, hogy szerencsétlen, bizony nem tudom miket nem mondtam volna neki.

Minden kérem volt az elindulásra. De

akkor a kis árva, Ilusnak hitták, bele kapaszkodott Ankába, sirva kezdte követelni, hogy az is jöjjön vele. Anka szinte rá kezdte a sirást, hogy Ilust ne eresztszük el, legyen a mi leányunk. Csakugyan vétek lett volna elszakasztani a két gyermeket, a kik ugy beillettek testvéreknek, s ugy megszerették egymást.

Az özvegy viaszarusné, miután nem fogadtunk el tőle semmit, ugy akarta háláját leróni, hogy Ankáét örökbe fogadja. Férje nagy gazdaságot hagyott hátra, igérté szentül, hogy nem lesz semmiben hija, ugy nézi, mint a maga gyermekét, azzal együtt nevelti, iskolába járattja, jó gazdasszony lesz belőle, mig itt az erdőben, csupa férfi között el kellene vadulnia, ki tudja, mivé nőné ki magát. Mi bizony azt gondoltuk, hogy jobb lesz leányunkra, ha olyan jó házhoz adhatjuk, a hol mindent megtanul, a mire majd szüksége lehet az életben; meglátogatjuk, haza is hozzuk néha, nem kell azért egészen elszakadnunk tőle. Hát mi bizony odaadtuk az özvegynek, a ki szentül fogadta, hogy anyja helyett anyja lesz.

Az öregnek az nap még egyszer le kellett menni a faluba, s magával vinni leányunkat.

E második éjszaka sem tudtam elaludni; folyvást eszembe volt, milyen szerencsés, milyen boldog lesz majd az én gyermekem; milyen örömem lesz benne, ha nő, ha tanul. Mégis van jó szívű ember a világon, a ki megszanja a szegény embert és segít, hogy legalább gyermekét becsületesen fölnevelhesse, a mit magától bizony nem tehetne. Isten áldja meg jó szívet annak az asszonynak, a ki szerencsétlenségében is tud meg más szegény ember során szánakozni. A jó Isten áldja meg, s fizesse neki vissza ezerszeresen saját gyermekében, a mi jót más ember gyermekével elkövetett.

Az öreg asszony a hálaemlékezet e gondolatára, ugy törülgette könybe lábaddt szemét, mintha nem is tudta volna, hogy annak a kis történetnek még folytatása is van. (Folyt. köv.)

Képek a svájci Alpokról.

I.

A kecskepásztor.

A természet egyszerű gyermekeire gondol Virgil, midőn írta, hogy: boldog — ki csak a mező istenségeit ismeri! Szép a mezei élet, de tán abban is legszebb a csendes s nyugodt pásztori élet. A pásztorkor reggeltől a szabadban van, s a nyáját őri. Ninesen semmi fölszigazott vágya, boldogabb, mint egy pénzkirály. Magával hordja mindenét, — nyakában a tarisznyája, kezében a botja s kalapjánál a furulyája. Jó étvágygyal költi el szerény eledelét, a patak friss vizét issza rá, — s furulyaszónál terelgeti a nyáját. Gond nem igen háborítja lelkét, s ha olykor bánat nyomja szívet, keservét furulyájában önti ki, s vigaszt lel benne. Oh boldog pásztorkor, a természet nem okoskodó, nem bíráló gyermekei. Csendes és tiszta életük, mint a tó tükré, melyet semmi sem zavar meg! Az élet igaz s keseretlen költészetét a pásztorkorban találod föl, mert ő folyton a természettel van érintkezésben. Gyermekkorától késő vénséig pásztorkodik, s soha meg nem unja. Nem vágyik semmi más állapot után. Bele nem ülne akármely fényes életbe. Epen mint a cigány, kinek nagyuri életet ígértek, ha megdőlőjéről lemond, meg is próbálta, azonban hamar megunta az uraságot, s ismét hegédije után vágyott, hogy kedves nótáit huzhassa. A svájci pásztorkor azonban (s olvasóinknak épen egy svájci kecskepásztor mutatunk be) némileg különbözik a rendes pásztortól. Ő már furlangosabb, s számított természetű bir. Mert nemcsak a természettel érintkezik, hanem a civilizáció szellője is elhat hozzá, s naponként találkozik utasokkal, kik a havasokra tesznek kirándulást. E kettős érintkezés aztán különféle vágyakat kelt föl benne, miket az egyszerű termé-

szet ki nem elégíthet. A svájci kecskepásztor élete — tizedik évével kezdődik, a mikor télen iskolába jár, nyáron pedig pásztorkodással tölti idejét. Kecskéivel bejárja a legszédítőbb magaslatoakat. Még csak gyermek, s máris úgy bele tanult a hegymászás mesterségébe, hogy az ember megborzasd, midőn egy kiálló hegycsúcsra látja a fizkót, a mint félelem nélkül, merészen és könnyedén tekint onnan alá, mintha csak a legbiztosabb talajon állna, s nem a szédítő magasságban, mely láthatlan mélységbe néz le. Élénk természettel bír, s beszédes, könnyen szóba áll az idegennel. Ha kérded tőle: jár-e iskolába? azt feleli: télen! Nyáron pásztorkodik, s kecskéivel a bércek közt bolyong. Midőn ellenveti az ember, hogy így elfelejté a mit télen tanult, könnyedén feleli: mit sem tesz, majd eljön a tél, arra való, hogy újra megtanuljam! Egy ideig pásztorkodik, aztán egy fokkal fölébb emelkedik: „számahajtsár“ lesz belőle. A kik a havasokra fölvezető hosszú utat gyalog nem akarják megtenni, azok rendszeren számárra ülnek, s a kecskepásztorból lett kalauz irányozza az utat. Persze jó pénzért teszi meg a fáradságot, s ha teheti — gyakran ügyes fogásokkal meg is csalja az utast, s kétszer is megveszi rajta fáradsága díját. Ez aztán már nem pásztorkodás, hanem inkább európaias jelleg a kecskepásztor jellemében. Ez állásról ismét egy fokkal emelkedik, s hordár szerepet visz, ügyel az utasok málháira, vagy azt ide s tova utánuk hordja. Végre mint falusi, vagy kis városi kellner eléri pályája netovábbját. Ez aztán már magas hivatal reá nézve, bár azt is nagy szerencsének tartja, ha valamelyik nagyobb városban „hausknecht“ lehet. De ekkor könnyű fölismerni, mert csekély műveltsége nem törölheti le róla a havasi élet gyermekkori benyomásait. Kiragadva a pásztorkodástól, elveszti természetességét, s a rossz hajlamoknak könnyen enged.

Csak addig a természet igaz gyermeke, míg saját bércei közt, vagy az örökhóval takart havasok magaslatain él. Midőn itt a rengeteg sivatagban jár legelő kecskéivel, megfigyelve a természet titkait, vagy utánozva a havasi madarak hangját, hallva a marmoták füttyét s bámulva a zergék repülésszerű ugrásait. A havasi kecskepásztor ismeri is az alpok minden madarát, elvezet meg fészekükhöz is, s megmutogatja a helyet, hol a legkritikább növények s virágok tenyésznek. Mennvi napot tölt el a félelemgerjesztő havasi zivatar közelében, mely pokoli tárogatójával bejár minden helyet! A sikamlós meredekséget hányszor mászsa meg szeges bakancsában, s vastag, hegyes szegben végződő botjával, daczolva mindennel, mi útjában áll, s felérve a magas csúcsra, büszkén néz onnan szét a világba.

A havasi kecskepásztor többnyire barna, erős testalkattal. Ha megsomuzjuk, könnyen föltalálja magát, oda fekszik egyik kecske alá, s kezeivel szája feji tejét. Jobban esik neki, mintha kényelmes karszékben — pohárból inná. Képünk is épen ily helyzetben mutatja a havasi kecskepászort.

Kecsepásztor a svájci Alpokon.

csak erős idegzete legyen annak, a ki egyik-másik veszélyesebb pontján szét mer nézni maga körül. Az ut majd mindenütt keskeny, átlagosan véve alig öt láb széles. A karfákat itt, a mint látszik — ámbár igen helytelenül — fölösleges fényűzésnek tartották, mert csak imitt-amott lehet némi karzattörődéket észrevenni. E nyaktörő uton halad az ember fölfelé, többnyire czikk-czakkos irányban. Emeletszerűleg kapaszkodik az ut a magasba és gyakran megesis, hogy a fentebbre haladott utazók az alant jövőket csak akkor vehetik észre, mikor összetalálkoznak. A keskeny ut mellett közvetlenül aláéleszkedő meredély mind mélyebbé, mind borzasztóbbá lesz. Az ösvérek minden lépéseket mintegy lelkiismeretesen megtagogatják, és előre kikémlélik, mintha ők is jól ismernék a veszélyt, mely minden lépten-nyomon érheti őket, ha nem vigyáznak. De, a mi valóban bámulatos, többnyire mégis majd mindig az ut közvetlen külső szélén haladnak, hol az örvény tátong feléjük. A sötét-szürke sziklafalak iszonyu

II. A Gemmi-szorosut.

A Gemmi-hegy csúcsára fölvezető szikla-ut, a szebbnél szebb táképekkel bővelkedő Helvecziának, egyik leglátogatottabb, noha legveszélyesebb pontja. Sok idegen látogató fordul meg itt évenként, kik részint a közel fekvő leuki fürdő meleg, éltet adó vizében keresnek enyhülést, vagy nem ritkán csak szórakozást, részint pedig a merész tervvel épített, vadregényes Gemmi-szorosutat keresik föl, mely a d'Arlicourt grófné borzasztó halála által a mult évtized elején oly híressé lön. A vezetők ma is mutatják a helyet, hol a szerencsétlen grófné 1861. augusztusában, mialatt vezetőjét kissé előbbre ment férje után küldé, lováról egy majdnem 6000 lábnyi mély örvénybe alázuhan.

E szikla-ut valóban oly vérfigyasztó zergejárókon kanyarodik föl a magasba, hogy ugyan-

óriások gyanánt meredeznek ég felé. Ha egy futó pillantást vetünk a mélységbe, alant kis gyémántdarabként csillog és tündöklök föl a zöld pázsit közepette épült leuki fürdő. De természetesen csak ritka ember bátorodik nyugodtan aláttekinteni, félve, hogy szédülés fogja el és lezuhan. A Gemmi-csúcs fele útján, meglehetősen magasságban egy kis, alig észrevehető érczkereszt van beékelve a jobb felől eső sziklafalba „memento mori“-ként. A mint mondják, egy vezető, hihetőleg félköttyagos állapotban, midőn a Gemmi-uton futva le akart jöni, e helyen a szó szoros értelmében a mélységbe ugrott. Itt is olyan czikk-czakkos kerülő van, melyet a szegény jámbor nem vehetett észre azonnal, s mikor észrevette, már késő volt, nem tudott megállani.

A Gemmi-csúcsra a kilátás valóban elragadó! A hegycsúcs 7086 lábnyi magasságban fekszik a tenger színe fölött, s a közeli havasok valamennyi hólepte bércefoka meglátszik tetejéről. A Mischabel-hornok, a Weiss-horn és a Matterhorn vagy Mont-Cervin hegyes gúlája csillogva szegélyezi a messzire terjedő láthatárt. Az ut mellett, közvetlenül a Gemmi szomszédságában, a szép daubeni tó csöndes tükre integet a néző felé. S e barátságos üdvözlés igazán jól esik az embernek onnan túlról, mert itt véghetetlen magány és borzalmas pusztaság veszi körül a szemlélőt. Mindenfelé csak sovány, törpe, havasi fű tengődik a kopár sziklákon. A tájnak nincs semmi ékesége; szomorú, vigasztalan kifejezését a kopasz bércek, a hófedte csúcsok még csak növelik. Körülbé több mérföldnyi távolra sem találunk emberi lakást.

A Gemmi-ut Bern és Wallis kantonok hatósága építette; több mint 10 ezer lábnyi hosszú hegyi ösvény az, melyet 1737-től 1741-ig repesztettek a környező sziklákba. Ha e szikla-uton, melynek építésmódja igazán egyetlen a maga nemében, kellő vigyázat mellett haladunk föl vagy le, semmi veszélytől sem tarthatunk. A lóháton utazás, főleg lefelé — mivel rendkívül hirtelen

és szédítő — d'Arlicourt grófné szerencsétlen esete óta nincs többé megengedve.

III. Az uri-i sziklahíd.

A képünkön látható sziklahíd nem emberi kéz műve; a természet, e legnagyobb építész, alkotá azt merész izezetével ama nevezetes közlekedési ut fölé, mely Olaszországból a szt. Gotthárd-hegyén keresztül a szabad Helveczia földre vezet. A sziklaívet Svájcnak Uri nevű kantonjáról uri-i lyuknak nevezik, s nagyszerűsége már messziről magára vonja a közeledők figyelmét.

A szt. gotthárdi ut, mely e sziklaívalon visz keresztül, az Alpések leglátogatottabb hegyi utai közé tartozik. Épen ezért mindig a legjobb karban van tartva. Legmagasabb pontján, a tenger színe fölött mintegy 9730 lábnyira, egy hires zárda áll, a hófúvatagok közt eltévedt és szerencsétlenül járt utasok befogadására, mely a szt. bernát-hegyi

A Gemmi-szorosut Wallis-kantonban, Svájcban.

haszon célú intézettel együtt az Alpokon utazók legnagyobb áldásának nevezhető. A zárda jölelki lakói bebarangolják viharos éjeken a zordon tájakat jól betanított kutyáikkal és fülkeresők a hóviharok által eltemetett, félig megfagyott szerencsétleneket, hogy újból életre hozhassák s azután ereszék juttatva és fölfrisítve isten hírével utának ereszék.

Onnan, hol a zárda áll, a lehető legszebb kilátás nyílik a közel havasokra. A hegy lábainál Európa két jelentékenyebb folyója ered, a Rajna és Rhöne; szintén itt ered a Ticino és Reuss is. A hegy északi lejtőjén van az ugynevezett „Ördög hídja”, (Teufels-Brücke) mely a Reuss folyó fölött víz kerestül. 1799-ben a francziák és oroszok közt nem egy heves összecsapás történt e tájon, a mikor a francziák a szt.-gotthárdi zárdát is elpusztították, mely azonban később ismét fölépült.

A mint az uri-lyuk felől közeledik az utazó a szt. Gotthárd felé, a szűk sziklanyílás gyönyörű körlátványt enged a tulfelől tornyosuló fehér havasokra s különösen a szt. Gotthárd hegyére. Az itt élvezhető szikla-uton évenként 15—20,000 ember szokott megfordulni. A zárda igen régi, s bár sok viszontagságon ment keresztül és az épületet is több ízben elpusztítá hol az emberek, hol a természet romboló hatalma de a jötköny intezet ma is áll s évenként 10—15,000 frankot ad ki a szerencsétlenül járt utasok segélyezésére.

Hauser Gáspár.

(Vége.)

1829. okt. 17-én délelőtt Hauser saját állítása szerint a Daumer-féle házban egy előtte egészen ismeretlen ember egy homlokba ütötte, hogy összeesett. Az ismeretlen ember tetetett hangon (l) így kiáltott rá: „Meg kell halnod, mielőtt Nürnberg városát elhagynád.” Mikor ismét életre tért, zavarában a pinczébe futott, hol egy szögletben guggolva találták. A seb homlokán éles eszközzel volt vágva. Az ismeretlenben azt vélte felismerhetni, a ki őt Nürnbergbe vezette. — Némelek azt gyanítják, hogy a hiú Hauser saját maga ejtette magán ezt a sebet, hogy személyét még érdekesebbé tegye.

A kiskoru lelez számára a város Tucher bárót rendelé gyámul s Biberbach kereskedő házába vitetett, állítólag azért, mert Daumer beteg volt; ez azonban vallomásaiban úgy adja elő, hogy ez bizony „biztonsági” tekintetből történt. Biberbachné egy barátjához írt levelében sokat panaszkodik Hauser alattomos, hazugságra hajló jelleme fölött, sokszor kapták rajta a legfinomabbul szőtt föltetésekben, s e miatt Hauser egy ízben annyira kijött sodrából, hogy két öklével az asztalra ütött s azt mondta, hogy „most már nem kíván élni.” Ez időtől fogva ellenszenvvel volt gyámjai iránt, ellenben azokhoz, kik hiúságának hízleltek, vakon ragaszkodott.

1830. ápril 3-án Hauser szobája padozatán véreben találták. Halántékán könnyű sebhely volt látható, melyet egy surlövés okozott. Hauser így adá elő az esetet: szekrény fölött egy állványon könyvek voltak, ezek alatt két töltött pisztoly. Ő egy székre hágtott, hogy a könyvekől egyet levegyen. A szék felbillent alatta, ő mindkét kezével a falnak kapott, beleakadt az egyik pisztolyba, az elsült s a golyó megsérté feje bőrét a jobb fül fölött.

Jul. 13-án Tucher következő jelentést tőn a városnak: „Biberbach sokszor elfoglaltsága miatt Hauserit gyakran levénytelen magára hagyni, a mérhetlen tanultság vágy, mit felügyelet hiányában lehetetlen küll határok közé szorítani, — a szegény gyámoltat oly sajnálattal méltó helyzetbe hozta, hogy a rögtöní segély szükséges. Elhatározám tehát Hauserit magamhoz venni, legalább 6—7 hétre, míg a további lépések megtehetőek lesznek.” Miután a város meggyőződött, hogy Tucher háza elég biztonságot nyújt a netaláni merényletek ellen, Hauser oda vitetett. Itt helyezte nem volt valami fényes. Mióta ő maga oly sokat beszélt magáról, annál kevesebbet beszélt róla mások. Soha sem mehetett ki egymagában sehova. Tanulmányaira volt szorítva. Idegenek csak ritkán látogathatták meg, sem látnia, sem látatnia nem nyílt sok alkalom. Tucher tehát sokkal józanabban bánt vele, mint a többi emberek; még sem tagadhata meg magától, hogy egy ízben egy holdkörös nőt meg néz, ki azután Hauser származásáról, fogságáról sorsáról stb. annyit s oly részletesen beszélt, hogy Tucher

komolyan hitte, miszerint e kimondás Hauser kiléte iránt biztos nyomokra vezet.

1831-ben Stanhope gróf, angol pair e rejtélyes ifjú sorsáról értesülvén, 500 fíot tett le, jutalmul annak, a ki a Hauseren évbevitt fogságban tartási és gyilkossági merénylet elkövetőjét fölfedezi. Sőt ugyanazon évben azt az ajánlatot tette, hogy Hauserrel atyailag fog gondoskodni, ha őt gondjaira bízák. A hatóság beleegyezett, s Hauser örömmel kapott az alkalmon a szigorú felügyelet alól menekülni.

Stanhope igen fonák nevelési rendszert követett a tulizgatott képzeletű ifjú irányában; ő hitette el vele, hogy ő bizonyosan magyar mágus. Magyarországból jött s magyarul-néhány szót beszélő emberek kíséretet tettek maguk tudományukkal Hauseren. Azt mondják, hogy a „teremtette”, „száz”, „Pozyonya” szavakat megérteni látszott, mintha ezeket már hallotta volna valaha. Ez elég volt, hogy gyámtyja két ízben is Pozyonya hozza s itt eredete iránt kutatásokat tegyen, de minden eredmény nélkül.

Stanhope gyámsága alatt igen sok derék férfi foglalkozott Hauser szellemi képezésével, a többi közt Feuerbach, a hírneves kriminalista. De határozott irányt nevelésének lehetetlen volt adni. Végre is az ansbachi fölébviteli törvényszék iradjában alkalmazzák s ez állásban maradt egész haláláig.

Ez időből is úgy festik őt, mint rendkívül ügyes színlelőt és tetetűt, a ki igen szerencsésen tud hízlelni azoknak, a kiktől előnyt remél. Hiúságát határtalanul mondják s hálátlanul egykori jölteveit iránt. Leginkább azokat szerette, kik dícsérték; a ki gyöngéihez nyult, annak örökös ellensége lett.

1832-ben Stanhope elutaszott. Alig tudott megvalni zokogó gyámoltjától, ki folyton ölelte, csókolta őt, úgy hogy e rendkívül meghatottság egészen elveszté természetes jellegét. 1833-ban jelenté, hogy visszatér, neje és leánya kíséretében. Ez nagy szöget ütött Hauser fejébe, mert arról értesült, hogy e kettő nem osztja Stanhope föltétlen hitét, sőt igen is hajlandók Hauserit ravasz csalónak tartani.

Ez év december havában következett be a végkatasztrófa Hauser életében. E nap délelőttjén a kerületi és városi törvényszék épülete előtti téren a lépcsőn egy ismeretlen így szólta meg: „Tisztelet széken az udvari kertész ur, szíveskedjék Hauser ur d. u. három órák a kertbe lejönni, ott az artézi kut kútjánál ásásoknál felhozott agyagmákat fogják kutogatni.” (Hauser nagy érdekelttséggel viseltetett e kut iránt.) Hauser ugyanekkor egy táncmulatságra kapván meghívást, el nem ment a kertbe, de elment egy másodszori hívásra, decz. 14 én délután, Fuhrmann lelkes lakából indulván meg az udvari kertbe az artézi kut felé. Senki nem találván itt, folytatta útját egész az Us német költőnek emelt emlékkövig.

Ehhez érve, az üllöpadok közelében, Hauser szavai szerint, egyszerre egy ismeretlen ember termett előtte, s egy üresnek tetsző erszényt nyomva kezébe, mellébe szúrta, a szíve alá. Erre Hauser a leggyorsabb futásban Meyer tanár házához futott, s ennek levelekkel s töredézzel szavakkal tudtára adá, mi történt vele, s aztán csaknem érszakkal magával vonta őt az udvari kertbe. A lovagló pályához érven, kérdé Meyer, vajjon a szerencsétlenség az udvari kertben történt-e vele? mire Hauser igenlő mozdulatot tett s e szavakat nyögé: „Udvari kertbe mentem — egy ember — késsel — erszényt nyujtott — szúrta — futottam, a mint csak tudtam — erszény még ott van.” De Meyer azt hitte, hogy e hely messze lett Hausernek, azért a háza vezette, de ez utközben kísérője karján egyszerre összerokadt. Meyer átadván a megsebesültet az ápolóknak, rögtön a rendőrséghez ment, s Herlein rendőrbizost az udvari kertbe utasítá, ki ott a megjelölt helyen csakugyan talált egy lilaszínű, fehérrel bélelt selyem erszényt s abban egy papírlapot, melyre visszafelé fordított, csak tükrökből olvasható betűkkel a következő sorok voltak felírva:

„Átadandó.

H. egész pontosággal fogja elmondhatni nektek, milyen a külsőm s hová való vagyok. De hogy megkíméljem a fáradságtól, magam mondom el, honnan jövök?
Jövök a —
Bajor határszélről —
— — — folyó mellől —
— — — még nevetem is megmondom.

M. L. Oe.

Ez erszényt Meyer rögtön átadá a bizottságnak, mely a megsebesült Hauser lakására jött, hogy a leletet fölvegye, a t nyálad:król tudomást szerezzen s a bűntény elkövetőjének ismervéit megszerezze. E kísérlet azonban Hauser aggasztó állapota miatt csak hiányosan sikerült. A seb három negyed hüvelynyi hosszúságban nyult a balmelkonon, két hüvelynyire a szív-gödör alatt. Nem igen vértett e később pillanatra nem látszott veszélyesnek. De Hauser vallomásaira megakadt, még sem lehetett, annyira zavart volt. A tettesre azt mondta, hogy öreges ember, fekete pofaszakállal és bajusszal. Köpenye volt. E hiányos leírás után rögtön nagymérvű kutatás indítottott, de minden eredmény nélkül, habár a felfedezőne, tizezer forint ígértetett. Azt az embert sem lehetett feltalálni, a ki Hauser a kertbe esalta. A tett színlelőn nem bírták megtalálni a gyilkosság eszközt, a tettes bizonyára a folyóba dobta azt.

Hauser decz. 17-én elhunyt sebében. Egyszerű kö jelzi sírját az ansbachi új temetőben. Azon a helyen pedig, a hol meggyilkoltott, egy görög faragású homokkő áll, melyre e szavak vannak vésvé:

„Occultus occulto

Hic occisus est.

Ignota mors. Ignota nativitas.”

„MDCCCXXXI.”

Halottas ágynak mondott szavaiból a következőket jegyezték fel: „bűn — kárhozat — többé nem szabadulhattam, a szörny erősebb volt, mint én.” Továbbá: „Istenem, hogy kell letűnnöm, gyalázattal, gúnyjal tetézzé.”

Hauser elbeszélése sok helyütt a legnagyobb ellenmondásban van egymással. Például: ha a börtönében, hol zsenge gyermekkorát eltöltötteknek mondja, folytonos egyenlő sötétség volt: hogyan mondhatta, hogy kiszabadulása előtt 8—9 nappal egy ember jött hozzá: hogyan különböztethette meg az éjjelt a nappaltól? — Ha sötét volt börtönében, hogyan látott irni tanulni? vagy ha ő talán megszokott a sötétben látni: hogyan látotta hozzá bejáró ember irni tanítani a sötétben? — Továbbá azt állítja, hogy akkor tanult járni. Mért valjui mégis a nürnbergi csizmadia, hogy őt szilárd léptekkel látta lejönni a hegyről? S miért látta egész világ, egészen kifejezett testalkatnak? — Aztán miért tudott azokkal szemben, a kikkel először találkozott, több szót, mint a későbbiekkel? — Lynemű vizgázatlanságon gyakran kapták rajta az érdekes Hauser. A többi közt feltűnő az, hogy midőn Stanhope Magyarországra hozta, hogy itt magyar mágusai származásának nyomára jusson, egy képesárkban, mely tele volt mágus-képekkel, az őseket kereső Hauser egyszer csak megállt egy kép előtt, merőn rá néz s aztán mintha álmodnék, azt mondja, hogy e kép eredetijét már látta valahol, úgy rémlik előtte, mintha egy ilyen kinézésű embert kicsi kis korában atyjának mondtak volna előtte. — Már-már megtalálták származását, de a kép hátulján — szegény Hauser szerencsétlenségére — ez volt felírva: „meghalt 1646-ban.”

Hauser, a ki azt állítja, hogy folyton leselkednek élete után, hogyan mehet egy ismeretlen ember hívására kertbe, olyan helyre, a hová télen senki se jár? Oda hívják őt az artézi kúthoz, s mikor ott senki nem talál, nem hogy visszatérne haza, hanem még tovább megy a 300 lépésre levő emlékkövig. Az ürügy, hogy agyagmákat mutatnak neki, nem elfogadható, mert azokat Hausernek már előbb megmutatták s az artézi kútn, mint H. jól tudta, június óta nem dolgoztak. Továbbá H. már decz. 11-én kapott egy meghívást a kertbe, de nem ment el. A meghívás ismételtetik s az illető nem fél sem attól, hogy H. megint nem jön el, sőt érdemesnek sem tartja őt ott várni be, a hova hitta, — sem attól, hogy H. időközben tán elmondhatta a meghívást valakinek s az intézkedést tehetett, hogy a kert három kijárása észrevétlenül örökké elzárassék. Az erszény és czédula összefüggése a tettel sem igen világos, hacsak gúnynak nem vétezik a rendőrség évek óta sikertelen folyó törekvésére Hauser üldözött feltalálni. Ehhez járulnak a következő gyanukok: H. két tanu állítása szerint, azon módon szokta levelet behajtani, mint az illető czédula volt. Irrott füzetek között, mikből itt-ott egyes lapok vannak kivágva, ugyan olyan papírt találtak, mint minőre a czédula írva volt. Meyer azt állítja, hogy Hausernél, mióta Nürnbergből egy népünnepélyről visszajött, a találhoz hasonlóan üldözött látott. Az esemény napján H. Fuhrmann lelkesnél még d. u. 1/3 órák is azt mondta, hogy egy kisasszonyhoz megy gyertyának, mely a megsebesült Hauser lakására jött,

hogy a leletet fölvegye, a t nyálad:król tudomást szerezzen s a bűntény elkövetőjének ismervéit megszerezze. E kísérlet azonban Hauser aggasztó állapota miatt csak hiányosan sikerült. A seb három negyed hüvelynyi hosszúságban nyult a balmelkonon, két hüvelynyire a szív-gödör alatt. Nem igen vértett e később pillanatra nem látszott veszélyesnek. De Hauser vallomásaira megakadt, még sem lehetett, annyira zavart volt. A tettesre azt mondta, hogy öreges ember, fekete pofaszakállal és bajusszal. Köpenye volt. E hiányos leírás után rögtön nagymérvű kutatás indítottott, de minden eredmény nélkül, habár a felfedezőne, tizezer forint ígértetett. Azt az embert sem lehetett feltalálni, a ki Hauser a kertbe esalta. A tett színlelőn nem bírták megtalálni a gyilkosság eszközt, a tettes bizonyára a folyóba dobta azt.

Hauser decz. 17-én elhunyt sebében. Egyszerű kö jelzi sírját az ansbachi új temetőben. Azon a helyen pedig, a hol meggyilkoltott, egy görög faragású homokkő áll, melyre e szavak vannak vésvé:

„Occultus occulto

Hic occisus est.

Ignota mors. Ignota nativitas.”

„MDCCCXXXI.”

Halottas ágynak mondott szavaiból a következőket jegyezték fel: „bűn — kárhozat — többé nem szabadulhattam, a szörny erősebb volt, mint én.” Továbbá: „Istenem, hogy kell letűnnöm, gyalázattal, gúnyjal tetézzé.”

Hauser elbeszélése sok helyütt a legnagyobb ellenmondásban van egymással. Például: ha a börtönében, hol zsenge gyermekkorát eltöltötteknek mondja, folytonos egyenlő sötétség volt: hogyan mondhatta, hogy kiszabadulása előtt 8—9 nappal egy ember jött hozzá: hogyan különböztethette meg az éjjelt a nappaltól? — Ha sötét volt börtönében, hogyan látott irni tanulni? vagy ha ő talán megszokott a sötétben látni: hogyan látotta hozzá bejáró ember irni tanítani a sötétben? — Továbbá azt állítja, hogy akkor tanult járni. Mért valjui mégis a nürnbergi csizmadia, hogy őt szilárd léptekkel látta lejönni a hegyről? S miért látta egész világ, egészen kifejezett testalkatnak? — Aztán miért tudott azokkal szemben, a kikkel először találkozott, több szót, mint a későbbiekkel? — Lynemű vizgázatlanságon gyakran kapták rajta az érdekes Hauser. A többi közt feltűnő az, hogy midőn Stanhope Magyarországra hozta, hogy itt magyar mágusai származásának nyomára jusson, egy képesárkban, mely tele volt mágus-képekkel, az őseket kereső Hauser egyszer csak megállt egy kép előtt, merőn rá néz s aztán mintha álmodnék, azt mondja, hogy e kép eredetijét már látta valahol, úgy rémlik előtte, mintha egy ilyen kinézésű embert kicsi kis korában atyjának mondtak volna előtte. — Már-már megtalálták származását, de a kép hátulján — szegény Hauser szerencsétlenségére — ez volt felírva: „meghalt 1646-ban.”

Hauser, a ki azt állítja, hogy folyton leselkednek élete után, hogyan mehet egy ismeretlen ember hívására kertbe, olyan helyre, a hová télen senki se jár? Oda hívják őt az artézi kúthoz, s mikor ott senki nem talál, nem hogy visszatérne haza, hanem még tovább megy a 300 lépésre levő emlékkövig. Az ürügy, hogy agyagmákat mutatnak neki, nem elfogadható, mert azokat Hausernek már előbb megmutatták s az artézi kútn, mint H. jól tudta, június óta nem dolgoztak. Továbbá H. már decz. 11-én kapott egy meghívást a kertbe, de nem ment el. A meghívás ismételtetik s az illető nem fél sem attól, hogy H. megint nem jön el, sőt érdemesnek sem tartja őt ott várni be, a hova hitta, — sem attól, hogy H. időközben tán elmondhatta a meghívást valakinek s az intézkedést tehetett, hogy a kert három kijárása észrevétlenül örökké elzárassék. Az erszény és czédula összefüggése a tettel sem igen világos, hacsak gúnynak nem vétezik a rendőrség évek óta sikertelen folyó törekvésére Hauser üldözött feltalálni. Ehhez járulnak a következő gyanukok: H. két tanu állítása szerint, azon módon szokta levelet behajtani, mint az illető czédula volt. Irrott füzetek között, mikből itt-ott egyes lapok vannak kivágva, ugyan olyan papírt találtak, mint minőre a czédula írva volt. Meyer azt állítja, hogy Hausernél, mióta Nürnbergből egy népünnepélyről visszajött, a találhoz hasonlóan üldözött látott. Az esemény napján H. Fuhrmann lelkesnél még d. u. 1/3 órák is azt mondta, hogy egy kisasszonyhoz megy gyertyának, mely a megsebesült Hauser lakására jött,

hogy a leletet fölvegye, a t nyálad:król tudomást szerezzen s a bűntény elkövetőjének ismervéit megszerezze. E kísérlet azonban Hauser aggasztó állapota miatt csak hiányosan sikerült. A seb három negyed hüvelynyi hosszúságban nyult a balmelkonon, két hüvelynyire a szív-gödör alatt. Nem igen vértett e később pillanatra nem látszott veszélyesnek. De Hauser vallomásaira megakadt, még sem lehetett, annyira zavart volt. A tettesre azt mondta, hogy öreges ember, fekete pofaszakállal és bajusszal. Köpenye volt. E hiányos leírás után rögtön nagymérvű kutatás indítottott, de minden eredmény nélkül, habár a felfedezőne, tizezer forint ígértetett. Azt az embert sem lehetett feltalálni, a ki Hauser a kertbe esalta. A tett színlelőn nem bírták megtalálni a gyilkosság eszközt, a tettes bizonyára a folyóba dobta azt.

Hauser decz. 17-én elhunyt sebében. Egyszerű kö jelzi sírját az ansbachi új temetőben. Azon a helyen pedig, a hol meggyilkoltott, egy görög faragású homokkő áll, melyre e szavak vannak vésvé:

„Occultus occulto

Hic occisus est.

Ignota mors. Ignota nativitas.”

„MDCCCXXXI.”

Halottas ágynak mondott szavaiból a következőket jegyezték fel: „bűn — kárhozat — többé nem szabadulhattam, a szörny erősebb volt, mint én.” Továbbá: „Istenem, hogy kell letűnnöm, gyalázattal, gúnyjal tetézzé.”

Az utolsó két hét alatt merengő volt, s kevesebbet evett, mint rend-sen. Miután H. balog volt, útes közben könnyen ejthette magán a leirt sebet, míg az nehezen képzelhető, hogy egy más ember valakit ekkép sérthessen meg. Az oly öngyilkosok, kiknél a hidal és később következik be, s trükkös veszedelmes volta iránt ép oly közönyösek szoktak lenni, mint Hauser volt. Tény végre, hogy H. mint oly ember, a ki számára akar a világgal, székelyében mindent elrendezett, s mindent elpusztított, a mi őt kompromitálhatta volna, pedig egy ilyen dolog megsebesülése előtt két nappal még birtokában láttott.

Legvalószínűbbnek tartják tehát, hogy Hauser Gáspár öngyilkos volt. Indokait tetteinek könnyű kitalálni. Hauser egészen Stanhope jó akaratától függött; félnie kellett a felfedezéstől és megvetéstől. E gondolat bántotta őt. Pusztá szavakkal nem tarthatta fenn továbbra hitelt. Tette, szembe ölt tette volt szükség, csak az lehetett számára új bizonyítvány. Egy okosan szőtt merénylet elég alkalmasnak látszott, ha másra nem, legalább a szin, a látszat megmentésére.

A rejtélyes ifjú, kiről egész világ beszélt, végre is körmönfönt csalónak bizonyul, ki még a haláltól sem irtózik, hogy port hintsen a világ szeme közé, s csak utolsó pillanatában sohajt föl, bizonyosan hiúságára czélozva: „a szörny erősebb volt, mint én.” — A mi az emberek hiedelmére leginkább hatott, az volt, hogy Hauser első megjelenésekor a kenyéren kívül minden tápszert undorral utasított vissza. De a kik tudják, hogy Bajorországban a u. n. köves Pfalzban, az osztrák határszélén egész nemzetiségök laknak, kiknél a husélet a ritkaságok közé tartozik s csak kenyérral élnek; ha megmondjuk, hogy az innen besorozott legderékabb szőlőlegényeket vissza kell gyakran küldeni a katonaságból, mert a kenyéren kívül más tápszert nem képesek megszokni, — ha megmondjuk, hogy a kis Hauser az e vidéken divó tájszólást beszélt: az egész dolog nem lesz előttünk megmagyarázhatatlan többé, s hajlandók leszünk őt, egy ravasz, elzüllött parasztiúnak tartani, ki tán üldözések, rossz bánásmód vagy tán a besorozás elől menekült.

A Vezuv és a népbanona.

A Vezuv pár hét óta ismét forrongásban van; iszonyu tüszolpok és láva-folyamok törnek elő belsejéből. E kitorés kapcsolatba hozták ama földbrendbeli földrengésekkel, melyek a jelen év elején Európa több vidékét megrázkódtatták.

Mint tudva van, Krisztus születése után a 70-ik évben egy bozasszót kitorés Herculannum, Pompeji és Stabia városokat s a közeli falvakat egészen elpusztítá. E szomorú esemény előtt senki sem gyanítható, hogy a Vezuv sokkal közelebb hegy. Augustus császár idejében a hegy sokkal alacsonyabb volt, mint most, s egész tetejéig szőlőfákkal volt beültetve, csucsát pedig egy barlang metszé keresztül, mely két nyúlással bírt. Spartulus 84 gladiátora egykor ide menekült, s így Claudius praetor üldözését szerencsésen kijátszhatták.

1731 óta Torre del Greco városát hátszer vagy nyolcszor látogatta meg a Vezuv csapása. Ma már a tengerpartnál a talaj egészen fölemelkedett és a tenger visszahúzódott, mint egykor Pozzuolinál. E talajemelkedéssel kezdődött meg a rombolás műve, mert ha a föld ismét süllyedni talál, kö kövön alig marad. Egészen igazuk volt a hatóságoknak, mikor a város újjólepítését megtiltották. Pedig Torre del Greco egykor, egészen 1861 deczembereig, Nápoly tartomány egyik legcsinosabb városa volt. Húsz ezer lakos élt gondatlanul a veszélyes vulkán közelében, a mely pedig már egyszer őseiket is végpusztulással fenyegette. Ma már az egész város nem egyéb kietlen romhalomnál.

1861-ben különösen a forrásnak indult és izzva, bugyborékolva sustorgó tenger nyujtott rémitő látványt; némely helyeken mindegyre fölförtyantak hullámai, miként ha tengeralatti tűz hozta volna forrongásba. Egyes forró hullámzóvók, melyek hatalmasan földuzzadtak, az utózába is behatoltak, s hogy egy templomot egészen srtetlenül hagytak, természetesen „csodának” tekintették.

Átalan véve a déli olasz erősen hisz a csodákban; mihelyt valami baleset éri, azonnal a szentekhez fordul. A katolikus Monnier erre vonatkozólag néhány érdekes adatot beszél el. Nápolyban a nép rendíthetetlenül hiszi, hogy e várost a Vezuv mindeddig azért hagyta érintetlenül, mert szent Januárius örökdió föltette és nem engedí, hogy baja

történjék. Egy este — így beszélik és hiszik az emberek — a szent képét a város előtt azon irány felé fordulva látták, marra a Vezuv emelkedik, lecsüszgesszett fölvel és kinyújtott kézzel, mintha kiáltani akarta volna a lávának, hogy: ennél tovább nem szabad menned! A láva nem is ment akkor Nápolyig.

Ez idő óta sz. Januárius szobra mindig abban a helyzetben maradt. Mikor 1779-ben ismét egy kitorés történt, a szobrot előhozták a templomból, melyben állott és egészen a Magdolna-hídig szállították, hol nagy néptömeg véve körül. Egy idegen, ki gyors vágatva jött Portici felől, sebesen át akart a hídon hatolni, de a nép előlta útját; le kellett a lórlól szállania és a szent előtt letérdelnie. Az idegen azonban az ottani tájszólást nem értve, kicsibe mult, hogy a buzgó hívek által el nem páholatott. Ekkor hirtelen föltalálta magát, sebébe nyult és apró ezüst pénzeket szórt a tömeg közé, mire aztán a nép feladni kezdé a szentet és az idegen tovább mehetett.

A Bourbonok idejében az udvar maga is erősen hitt a védszentelek hatalmában. Kitorések alkalmával a király sz. Januárius ereklyéit és pommaradványait sz. Elmo-erődbe viteté, s ezt ünnepélyesen kivágattá. Elhagyó pedig e régi kegyeltes szökés 1861-ben elmaradt, a szegény Torre del Greconak kellett megszenvednie érte. Így következteti ezt a nápolyi nép logikája.

Mások ellenben azt állítják, hogy sz. Januárius kizárólag és egyedül csak Nápoly városát védi, (a mi, közevetelőleg mondva, könnyebb is, mert Nápoly messzebb van a Vezuvtól mint Resina, Torre del Greco vagy Torre dell' Annunziata, a miért is a ritkaságok közé tartozik nem sokat adnak rá, és előbbre becsülik sz. Antoniuszt, ki különben is par excellence a tüzi veszélyek ellen oltalmazza buzgó híveit. Hanem azért 1850-ben ő sem sokat segíthetett, és ez okból az akkor fenyegetve volt Ottajano lakói IX. Pius pápához fordultak segítségül, ki akkortájjban épen Gaetaiban tartózkodott. A szent atya kijelenté a küldötségnak, hogy bizony sajnálja őket, de nem segíthet a dolgon, mert csodákat művelni ő sem képes; hanem annyit megígért, hogy imádkozni fog érettük. De az imádság erejében az ottani emberek édeskeveset bíznak és minden áron csodát szeretnének látni. Ennek okáért Ottajano lakói a torre dell' annunziatai gyöngyházaknál keresték föl, kik évekkel azelőtt egy Madonna-szobrot halásztak ki a tenger fenekéről. Más helységekre halászok hiába fáradoztak e szobrok napfényre hozatalában, de a torre dell' annunziatabelieknek végre sikerült az, és a kihalászott Madonna-képet saját templomukban helyezték el. Most már ijedőtkben az ottajonaiak ezt a szent szobrot akarták elkérni kölcsön, és a tulajdonosok azt is engedték szívesen. De gazda nélkül csinálták a számadást, mert a Madonna nem akart mozdulni helyéből s a megremült ottajonaiak sehogysem tudtak vele boldogulni. Ott maradt helyén, mintha o la szegezték volna. Mikor aztán az annunziataiak is hozzá kezdetek a biztatáshoz, azonnal engedékenyebb lön s egészen a láva-folyam széleig hagyta vitetni magát, mely aztán meg is állt. Milyen kár, hogy 1861-ben Torre del Greco-ba is el nem vitték ezt a csodatevő szent szobrot! Sámí Lajos.

A pesti egyetem vegytani intézetének ünnepélyes megnyitása.

— Február 25. —

Az országuton, az ugynevezett régi fűvészkert telkének háttérében igen díszes, de sajátos alakú épület emelkedik föl. Ez épület külseje is elárulja, hogy az nem közönséges lakház, mert tetejéből nagyszáma, kisebb-nagyobb, hasúbos, hengeres stb. kémény magaslik ki. — Ez épület a magyar kir. tudomány-egyetem új vegytani intézete, melynek czéljáról Pest városa lakóinak nagy része mit sem tud, egy része csak sejtí mire való, de azok, kik tudják és érzik, hogy ez intézetben mily kincs van a nemzetnek közvetve, és a fővárosnak közvetlenül, büszkeséggel tekintenek a tudomány és csarnokára.

Febr. 25. reggel 11 órára szép közönség gyűlt össze az új vegytani intézet nagy előadási termében: ott voltak az egyetemi tanárok teljes számban, a felsőláz képviselői (Majláth György, gr. Károlyi György, Haynald érsék, b. Vay Miklós, b. Lipthay Béla stb.) Pauler miniszter, a képviselőház elnöke Somssich Pál, és több képviselő, az akadémia küldöttei, az irodalom képviselői stb.

Toldy Ferenc, mint az egyetemnek ez idő szerinti rektora szép alkalmi beszéddel nyitotta meg az ünnepélyt. Csak kötelességét véli teljesíteni, — úgy mond, — midőn a törvényhozás és a kormány tagjait az új intézet megnyitására meghívta. Ez új intézet nemzeti művelődésünk történetében rendkívüli esemény, mert a vegytan ez által közöttünk tudományos méltóságának megfelelőleg meghonosított, mi által a nemzetgazdaság és gyakorlati élet érdekei hatalmas emeltyüt nyertek. De uj ez intézetnek eredete és kutterfára, mert ez törvényhozáunknak szülötte, a nemzet gyermeke, melynek képviselői a szükséges költségeket megszaszatták. Azon nemzet, mely a tudománynak ily áldozatokat hoz, nemcsak hivatyva van, de képes is az európai közművelődésben az őt megillető helyet elfoglalni. — Mielőtt ez intézet igazgatójának, Than Károlynak, átadná a szót, annak az intézet létrejöttét körül érdemeit emeli ki. Az egykori vegytani helyiség állott egy konyhából, egy tanteremből, melyben azon 30 ülőhely volt és egy szertárnak használt előszobából. Ily helyiségben tanították a vegytant 50 éven át. Ekkor a tanár lemondott a számára kirondelt 5 szobáról, és az utamon fölszerelt intézet utoljól 30 éven át szolgált a vegytan hallgatóira. E sötét barlangokban, hol legfőleg 90 hallgató ért el, és hol nagy ügygyel-bajjal 15 volt képes dolgozni, Than Károly 1862-ben kezdett a meg előadásait, s tanítványai oly hamar fölzaporoltak, hogy már az első években számuk a 300-at elérte. — Than Károly, a híres Bunsen tanítványa, a gyönyörűen felszerelt heidelbergi vegytani intézet növedéke, ez állapot tudományának fontosságához méltatlannak, és így tarthatatlannak találta, s azért oda irányozta minden törekvését, hogy az ország méltóságának és a tudomány fontosságának megfelelő intézet létesüljön. A helytartótanács elfogadta a tervet: de a politikai átmeneti korszak nem kedvezett az eszm: kivételnek. Az elhunyt közköztársasági miniszter egyik legelső tette volt a királyi beleegyezést kinyerni, s a törvényhozás hozzájárulásával a tervet megvalósítani. Than Károly a miniszter rendeletéből beutazta a külföldet, hol Liebig intézetének példájára, 14 vegytani intézetet keletkezett, s ott szerzett tapasztalatait itthon értékesítette. A létesítési intézet, mely a legelsőnapról részletében az ő eszméje, terve szerint készült. Az intézet áll, és alkotója ünneppel, mi pedig büszkeséggel mondhatjuk: ily célszörien berendezett intézet az egész művelt külföldön nem található! mindenikkel bátran és büszkén kiállja a miénk a versenyt! S valamint a természettudományok egyik legfőbbike, a vegytan, ez intézet által elmaradhatatlan virágzásnak indulva, közöttünk maholnap a buvárlási és demonstratív-tanítási irány, s a konkrét gondolkodás meggyökereztetésére hatni fog; úgy lesz az a földművelésre, az iparra, az orvosi tudományok s általában a hon anyagi gazdagodására is roppant befolyással, — mikép volt és van a chemia mindenütt, hol szerencsésen miveltek. — De bírnak benne egyzersmind egy oly minta-intézetet, melynek szerkezeti részletei minden más rokon-intézetek — a természettani, az élettani, az ásvány- és földtani, a növényélettani,

ner-teremben, s Hieronymi Károlynak ezüst serleget nyújtotta: át az egylet nevében három évig buzdító folytatott tiktárságának elismerésül.

Egyház és iskola.

(A latin nyelv mindinkább szűkebb terre szorult.) A jogakadémia eddig szokásos latin bizonyítványai helyett a rendes hallgatók az egyetemi indexhez hasonló leczekönyveket, a rendkívüliek pedig magyar nyelvű bizonyítványokat fognak kapni.

(A vallás- és közoktatási miniszter) a kolozsvári állami tanítóképződe ideigl. igazgató-nőjévé Sziklay Máriát, a szabadkai tanítóképződe ideigl. igazgatóját, a szabadkai tanítóképződe ideigl. igazgató-nőjévé pedig Petróczy Ilon kassai főelemi tanitónőt, — a kolozsvári tanítóképződehez segédtanítónővé Rauschmann Cezília okleveles tanitónőt nevezte ki.

Mi újság?

(József főherceg) szenvedélyes esztergályos. Egy év előtt fedezte kapott e mesterséget megtanulni, s azonnal Alesuton, meg Budán is műhelyt rendeztetett be magának, melyben szabad ideje legnagyobb részét Kraus Péter budavári esztergályos vezetése alatt az eszterga mellett tölti, és máris nem csekély ügyességet sajátított el magának a legnehezebb munkák kivételében.

(A vácsi-országi és mérsáros-utcai boulevard) készítéséhez hírt szerint a jövő hó elején már hozzá fognak. Az aszfaltjárdának a boulevard teréz-, józsef- és ferencvárosi részén még ez évben kell elkészülnie.

(De Gerardo Antonia k. a.) hétfőn, azaz: márczius 4-ikén délután 5—6-ig felolvasási cyclust kezd meg a nőképző-egylet tanhelyiségében a francia irodalom-történetről. Beiratások eszközölhetőek az egyleti tanodában (keskeméti-utca 7.) havonkénti 2 frt, vagy két óra 3 frt díj mellett.

(Értékes ajándék.) Piloty festész világhírű képét „Nero császár és a keresztények üldözése” Pálffy János gr. a nemzeti muzeumnak adta azon feltét alatt, hogy az a főrendek tanácstermébe vezető lépcsőzet első emeletén fog fölfüggesztetni.

(Régiségek.) Gr. Zichy Edmund a n. muzeumot szép ajándékkal lepte meg 1870. július havában a hatvani (Fehérmegye) pusztán, midőn a szülő felé utat készítettek, árkolás alkalmával díszes régi nyakéket találtak, melyet a gróf gal-

váni uton utánoztatván, a régiségártnak átadta. — Az „Arch. ért.” fölemlíti, hogy II. Ulászló király s gyermekeinek arcképei, valamint az akkori esztergami érseké is a gráci Joanneum képei közt fordulnak elő, melyek onnan le fogna: fényképeztetni.

(Mátyás király kardja.) A bukaresti „Trombita Carpatilor” című lap kiadó-hivatala sorsjátékot rendez, melynek nyereménytárgyai: két festmény s Mátyás királyunk kardja, melynek egyik lapján a nagy király képe van, ezen sava-kal: „Matthias Hungariae et Bohemiae rex.” A másik oldalon pedig e szavak után: „pro merito,“ ezek állanak: „M. CD. LXXV. Stephano H. Izdeo M. Patario Moldaviae.” Nem tudjuk, mennyiben hiteles, hogy a kard Mátyástól való erejke.

(A vidéki szinészet nyugdíjalapjára) a magyar klerus tagjai közül ismét többen ajándékoztak vezetésre öszeggeket, nevezetesen: Ranolder János veszprémi, Peitler Antal váci püspök, Simon Vincze premontréi prépost, az esztergomi főképtalan, Horváth Károly rába-szentmártoni, Markovics István putnoki alesperes, Pongrácz Gellért minorita rendfőnök stb.

(Gőzhajózás.) A kisebb közlekedést megkezdtek a Dunán. A csónakok már sűrűn kelnek járnak rajta. Most a szabadalmazott dunagőzhajózási társaság közhírré teszi, hogy remény lévén a jég közelebbi teljes eltakaro lésához, a gőzhajózás megnyitása a napokban várható. A terhek felvétele már meg is kezdett.

(Ubrók Borbála) a szerencsétlen krakkói apáca még folyvást tárgya a részvétnek, és a leg-szelebbebb körökből érdeklődnek iránta. Csak leg-utóbb is egy Mészáros Lajos nevű szegedi ember 20 darab aranyat, szalonát és bort küldött számára a tébolydába, hol ápolják Ubrók Borbála különben szellemileg és testileg napról napra épül.

(Párisban a játékbankok) visszaállításán törte magát egy pár hazatérő. Küldöttséget menesztettek Thiershez, hogy álljon részökre, Thiers azonban nem fogadta a deputációzt és kijelenté, hogy sohasem fogja beleegyezését adni játékbankok állítására.

(Két öngyilkosság.) Schmidt Károly kádár-legény febr. 23-án éjjel magát a kereszt-utczában a 47. számú ház előtt pisztolyal szíven lötte; a lövés azonban nem volt halálos, kórházba szállításakor előadta, hogy munkahiány miatt akart öngyilkos lenni. — A másik áldozat Kovács László ügyvéd; ki 66 éves ember létére apró gyermekek tanításából tengetté napjait. A szegény elaggott ember már nem bírta tovább elviselni a kétségbeesztő nyomort, melyben tengett, s a Nemeshegyi-féle 7. számú házban lévő szegényes szobájában egy lepedővel az ablak kerestzfájára akasztá magát, hol reggel halva találták. Százaz kenyérdarabok és néhány krajczár aprópénz volt minden hagyatéka.

(Halálozások.) Gr. Deym János, altábornagy febr. 21-kén hunyt el Keszthelyen, 68 éves volt, s a legtöbb időket az iparművelésben élénk részt vett. Szeszgyárt is alapított Keszthelyen, mely által a vidék vagyonosodását előmozdította. — Lászlóffy Antal, Szamosújvár országgyűlési képviselője, febr. 21-én halt meg. — Daróczy János, Tolnamegye volt fősolgabírája, táblabírája s megye bizottsági tagja, febr. 17-kén Pakson. — Vajassy János ügyvéd, Arad városának egyik köztisztelőben álló polgára, február 24-kén 58 éves korában Aradon. — Lukinich Mihály fertő szt.-miklósi földbirtokos, s a mult országgyűlésen az ellenzék tagja, febr. 19-kén sopron-megyei birtokán. — Markos Mihály, a pesti kir. államgimnázium tanára hosszas betegség után Meranban meghalt.

Nemzeti színház.

Péntek, febr. 23. „Hamlet.” Szomorujáték 5 felv. Irta Shakespeare; ford. Arany János. Szombat, febr. 24. „A kunok.” Eredeti opera 4 felv. Zenéjét szerz. Császár György.

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for dates (Hónapi-és hetinap), Catholicus és protestans naptar, Görög-orosz naptar, Izraeliták naptara, and N a p (hossza, kel, nyug.) and H o l d (hossza, kel, nyug.).

Vasárnap, febr. 25. „Dobó Katica.” Eredeti népszínmű 3 felv. Irta Tóth Kálmán. Hétfő, febr. 26. „Egyik sír, másik nevet.” Színmű 4 felv. Irta Dumanoir és Keraniou; ford. Radnótfáy S. Kedd, febr. 27. „A fekete dominó.” Vig opera 3 felv. Zenéjét szerzette Auber. Szerda, febr. 28. „Paul Jones, a kalóz.” Dráma 5 felv. Irta Dumas S.; ford. Egressi Béni. Csütörtök, febr. 29. „Az afrikai nő.” Opera 5 felv. Zenéjét szerzette Meyerbeer.

Szerkesztői mondanivaló.

— A menekült. A dalhang itt-ott sikerült benne. De mit ér a forma, ha nincs tartalom, legalább olyan nincs, mely akár az eszmék újságával, akár az érzés erejével megkapni bírná az olvasót!

— S. Nina. „Ninához.” Nina ir Ninához! És szerelemtől áradozó verset! A vers különben egy egésze, hogy a viszony különössége sem bírja érdekessé tenni.

— Sz. J. „Lilinek.” Ismeri Ön me kedves dalait az ő Lilijéhez? De az nem az ő Lilije s öné még kevésbé Götthe. Verse nem ér semmit.

— Falusi vasárnap s társai. Nem közölhetők. De egy pár jó strofa van bennök. Az elsőtől kiemelniük hat sort. Mikor a legények s leányok táncolnak:

„Jobban cigány!” kiált egyik-másik; Pedig, szegény, házza szakadástig. S mikor végre Alkonyodik, estét harangoznak. A legények haza takaroznak; Ki elázott: felfekszik a padra, S ott virad fel a holnapi napra.

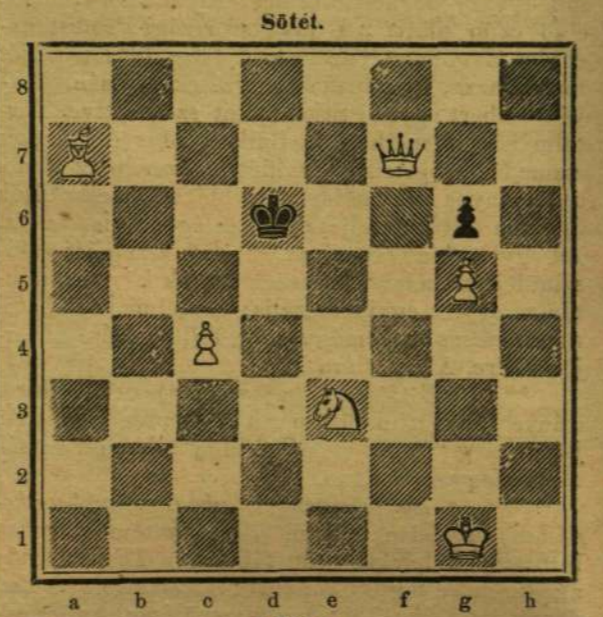
A „Sajó vizén” kezdetű románcban is van valami; hisz-szük, hogy ebből a műhelyből később még sikerültebb is fog kikerülni. A népdalok gyöngébbek.

— Ka-r. Bl a. Fel fogjuk használni. De a mellékelt verset nem ismerjük Heine-nak; nem találjuk az ő dalai közt s hangja nem mutat arra, hogy ő írta volna.

— St. Zs. Az lily románc igen szép; csinosan is van adva. Közlést csak két okból nem igérjük bizonyosan. Egyik az, hogy szerbben is megvan e gondolat s Bajza fordításában ismeretes is, más népköltészet is feldolgozta. Másik az, hogy nem eredetiből, hanem németből van átültetve. Egyelőre félretesszük, míg az igértékből más küll ön.

SAKKJÁTÉK.

640-ik sz. f. — A nagyszombati remetétől.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 635-ik számú feladvány megfejtése. (Kisdón H. E.-tól.)

VII. Söt. 1. Bf6—f7 . . . tetszés szerint. 2. Vg8—a8 v. g2 v. Bf7—f4 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Filöp József. — Miskolcon: Czenthe József. — Jászladán: Galambos István. — Keskenyén: Galambos László. — Karcason: Kacsó Lajos. — Hononán: Farkas Bartalan. — N.-Szabolcán: Kovács Albert. — Hatvanban: Sipőcz Ferenc. — A pesti sakk-kör. Rövid értesítések. Hatvanban: S. F. Tessék csak az ön által beküldött megfejtés szerint: 1. Vg1—g5 — Vf2—e3 2. Vg5—f6: Ve8—e5 helyett Ve3—e5: vagyis a c5-ön álló huszár kiütni: azonnal át fogja látni, miért maradt ki a megfejtők sorából.

TARTALOM.

Büchner Lajos (arckép). — Godiva. — Hamupipőke (folyt.). — Képek a svájci Alpkörl (három képpel). — Hauser Gáspár (vége). — A Zevus és a népbabona. — A pesti egyetem vegytani intézetének ünnepélyes megnyitása. — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár. Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Moll Seidlitz-pora.

Ezen porok, rendkívül s legváltozatosabb esetekben megpróbált hatásosságuk által, minden az eddig ismert házi gyógyszerek felett elvitathatlanul az első helyet vívták ki maguknak; melyet ugyanis, ezer meg ezer, a nagy császári birodalom minden részeiből előtűnik fekvő köszönő-iratok részleges bizonyítatai igazolják, — hogy szokványos hasdugulások, emésztetlenség s gyomor-égetés; továbbá: göresök, vesebetegségek, idegbántalmak, szivdobogás, ideges fejfájdalmak, vértúlások, közvényes tar-szenvelgések, a méhgöres-renal hajlam, lépkör, folytonartó hany-inger stb. esetében a legjobb sikerrel használtattak, s a legtartósabb gyógyeredményeket nyújtottak. Ára egy eredeti katulyának, használati utasítással együtt 1 ft. o. 6.

Sósorszesz (Franzbrantwein.)

A legmegbízhatóbb önorvos a szenvedő emberiség segítségére, minden bel- s külső loboknál, legtöbb betegségek, és sebesülések minden nemei ellen, fej-, fül- s fogfájdalmak, régi sérvek, s nyílt sebek, rákfene, úszók, szemlobok, bénaság s a sérülések minden nemei ellen stb. Egy üveg ára, használati utasítással együtt 80 kr. o. 6.

Dorsch-májhalzsir-olaj (Dorsch-Leberthran-Oel.)

A legtisztább s leghathatóbb gyógy-olaj Bergenből, Norvégiában (fel nem cserélendő a mesterségesen tisztított máj-olajjal). A valódi dorsch-máj-olaj a legjobb sikerrel használtatik: mell- s tüdőbetegségekben, görvény (Scropheln) s angol-kór (Rachitis) ellen. Meggyógyítja a legmacakabb közvény s csúszó fájdalmakat, valamint idült bőrkütegetek. Egy üveg ára, használati utasítással együtt 1 ft. o. 6.

Raktárak a következő városokban léteznek:

- Pesten } TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál, király-utca 7-ik szám alatt. UHL JÓZSEF (ezelőtt Steinbach) ur kereskedésében, granátos-utca. Aradon: Tones T. és Társa, Reinhard és Bendik, Prinner V. S., Bistrizky J. Baján: Michitsch István. B.-Gyarmaton: Milován és Iskovits testv. Beregszászban: Buzáth Cajet. Beszterczen: Soltész A. gyógyszer. Bestercebányan: Göllner Fr. Boldogasszonyban: Merisits F. Bonyhádon: Traiber A. V. Brassóban: Jekelius F., Scheider F. és Eremias Döme. B.-Csabán: Biener B. Csacszán: Bentsath F. Csáktornyan: Karasz. Debreczenben: Göllt F. Detján: Braumüller J. és fia. Déván: Lengyel G. Dunaföldváron: Nadhera Pál. Eszéken: Argirovits G., Lekitsch Illés, Thürner J. S. fia. Egerben: Köllner Lőrinc és Schuttg János. Eperjesen: Makovitzky E. Esztergomban: Schalkhá F. Érsek-Ujváron: Fogd A. Felgyarmaton: Bali K. gysz. Győrben: Kindermann J. és Némethy F. Gyöngyösön: Kociánovich T. Gyulán: Ferentzy A. és Oerley István. Hatzeg: Schnur F. J. Homonnán: Szekersk A. gyógyszer. 1242 (2—0). Hégyesen: Rausz J. özv. Illokon: Kempner L. özv. Ilkósván: Maletzer Béla. Kaposváron: Kohn Jak. Kassán: Novelly és Hegedüs L. Kézsmárkon: Genersich A. Kis-Várdán: Balkányi F. Kolozsvárott: Wolff J., Binder C. H. és Dr. Hintz G. Komáromban: Grötschel Zsig. és Belloni A. Kőrmőczen: Forster Imre gyógyszer. Kőszegen: Csacsinovits Istv. és Bründl J. Léván: Boleman E. Losoncban: Geduly Alb. Lugoson: Schiesler A. Magyar-Ováron: Antoni M.-Ujvárt: Ujváry S. Marosvásárhelyen: Bucher M. Miskolcon: Pasleiner F., Forly és Tömlő. Mitrovizson: Kerstonovics A. Mohácsban: Pyrker L. Monoron: Felföldy Kálm. Moórótt: Kranzel özvegye. Munkacsón: Gottler L. és Köstenbaum N. Nagyváron: Haracek J. Nagyváron: Kiss Samu és Jánky A. N.-Beeskereken: Böhm Israel és Weisz Hermann. N.-Kanizsan: Lowák Károly, Rosenberg Fr., Belus és Fesselhofer. N.-Károlyban: Schöberl C. N.-Kikindán: Kisslinger M. és Damjanovits T. N.-Szebenben: Müller C. N.-Szombath.: Stanzel H. Nyitra: Otto Gusztáv. Papan: ifj. Tscheppen J. Pancsován: Gradl W. H. Pecsétt: Neumann M., Sipőcz F. és Spitzer Sánd. Perjamason: Neumann testvérek. Péterváradon: Junginger. Pozsonyban: Soltz Rudolf, Pisztorý F. és Fischer J. Roznyon: Posch J. Rimaszombaton: Hamaljár K. Selmeczbányan: Vitkovits J. S.-A.-Ujhelyen: Deutch J. iposa. Segesvárott: Teutsch J. B. Selmeczen: Vitkovits J. gyógyszerész. Sopronban: Mezey A. Szabadkán: Brenner J. Szarvason: Réthy W. Szegeden: Kovács A. Szekszárdon: Brassay M. Sz.-Fejérvárott: Legman A. Szolnokon: Horanszky I. Szombathelyen: Pillich Ferenc. Tatában: Széth Antal. Temesváron: Uhrmann H. Th.-Szt.-Mártonban: Toperczer L. Tokajban: Juhász Pál és Brzezányi Ernő. Trencsenben: Groag Zs. Ujvidéken: Steffanovits L. és Brammer Mór. Ughváron: Krausz Adolf. Vácson: Reichenhaller L. és Hufnagel József. Veszprémben: Ferenczy G. Zilahon: Harmath S. F. Zólyomban: Thomka L. Zomborban: Weidinger.

Kollarits József és fia „YPSILANTIHOZ”

czimzett legelő vászonruha gyári raktárban váci-utczában Pesten, kaphatók a legolcsóbb árakon s legnagyobb választékban mindennemű kész fehérneműk férfiak, hölgyek és gyermekek számára.

- Férfi-ingek, rumburgi, hollandi vagy irlandi vászonzól 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft. Báli ingek férfiak számára 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft. Himeztettek 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft. egész 20 ftig. Színes férfi-ingek, 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft. Férfi-ingek fehér madapolanból 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft. Férfi-gatyák vászonzól, magyar, félmagyar vagy francia szabásban 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr. Férfi-kraglik, kezelők, nyakkötők, kapezák és mindennemű vászon- és battiszt-zsebkendők. Női ingek vászonzól egyszerűen 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 5 ft. himzettek 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., jobban himzettek 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., a legújabb francia divat szerint 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft. Női háló-corsek 1 ft. 85 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., egész 12 ftig. Női vall-fűzők francia alakban 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr.

Női alsószoknyák és nadragkak perkaiból, chiffonból, schnürl és piquetbarchet, éjjeli és neglegé-főkötők, kapezák czernából, pamut, gyapot és mindennemű vászon- és battiszt-zsebkendők. Fiu ingek vászonzól, madapolanból és színesek is a legutányosabb árakon, ugyazintén gatyák és kapezák.

Leányka-ingek kivarrra vagy egyszerűen, corsettek, nadragkak és kapezák. A legnagyobb választékban béllent alsó-ingek és nadragok urak és hölgyek számára, ugyazintén mindennemű téll szükségletek, legújabb flanellek és shawlok.

Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat, rumburgi, hollandi s irlandi vászonzól, darabját 25, 27, 28, 30, 32, 36, 38, 40, 50, 60 egész 120 ftig. Creas-vászón 12 ft., 12 ft. 50 kr., 13 ft., 14 ft., 15 ft., 16 ft., 17 ft., 18 ft., 20 ft. egész 25 forintig. 1209 (7—8) Törölköző-kendők tucaját 5 ft. 80 kr., 6 ft. 90 kr., 7 ft. 50 kr., 9 ft. 50 kr., 10 ft., 12 ft., egész 20 ftig.

Sziztalkendők tucaját 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft. egész 12 ftig. Színes canefas agyéműeknek 9 ft., 10 ft., 11 ft., 12 ft., 13 ft. egész 16 ftig. Asztalkendők és készletek damasztból 6, 12, 18 és 23 személy számára. Függyőnyök a legnagyobb választékban 4 ft., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., 15 ft. párja.

Asztal- és agyterítők, kavé-abroszok és szerviettek. Menyasszonyi-hozomány-kiállítások 200 frettől 2000 forintig, kész fehérneműkben és vászonzárkban a legnagyobb választékban kaphatók. Kimerítő árjegyzékeket kívánatra bérmentesen megküldjük. Levélbeli megkeresésekre még az nap, melyen megkapjuk, expedialjuk, és csomagolási díjt nem számítunk.

OLAJFESTMÉNYEK

kitünő mesterművek másolatai, olcsó áron eladatnak, Pesten, király-utca 78. sz. alatt, boldogult Grimm Vincze, órnagy lakásán. Megszemléltethők naponként délelőtt 10-től délután 3 óráig.

Gyors és biztos kiirtása a patkányok és egereknek, az ő Felsége első Ferenc József császár által egy kizárólagos szabadalommal kitüntetett patkányméreg által, mely valódi minőségben kapható: Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál, király-utca 7-ik szám. — 1245 (3—9) Továbbá a birodalom legtöbb fő- és mezővárosában. Ára egy darabnak 50 kr. a. é.

Titkos betegségeket és tehetetlenséget (elgyengült férfierőt)

gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker biztosítása mellett Handler Mór, orvos- és sebészudor, szülés és szemész. Rendel naponként délelőtt 11 órától 1-ig és délután 3 órától 5-ig. Lakik Pesten, Lipót-város, Nádor-utca 13-ik szám, 1-ső emelet, 14-ik szám. 1164 (20—20) Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

Röck István gépgyára

Pesten, soroksári-utca 20-dik szám alatt

ajánlja a készletben levő

hordozható cséplőgépeit tisztító és zsákoló szerkezettel,

hozzá tartozó 6 lovas, erős szerkezetű hordozható könnyű járatu járgányait,

továbbá

Hentzmann és amerikai cséplőgépeit 2, 3, 4 lóerőre járgánnyal együtt.

Különböző ekéit, vető- és aratógépeit, szénagyűjtőit.

Szeceksavagó-gépeit, kéz- vagy lóerő után, répvágóit, kukorica-morzsolóit, minden nagyságu zuzó-gépeit, bor-, olaj- és tőpörtő-sajtóit, sóórlóit;

valamint

locomobiljeit cséplőgéppel,

fekvő **gőzgepeit, kazánnal** együtt;

ÖRLŐMALMAIT ló- és gőzerőre, tisztítóval vagy a nélkül, valamint minden nagyságu **vízszivattyúit.** Gyártmányai szilárdsága és czélszerűségeért kezeskedik.

RÖCK ISTVÁN, gyártulajdonos.

1257 (1-6)

40,000 szál

szőlőveszszó kapható következő árakban **Recsky András** urnál pusztá Tobik, ut. posta Tisza-Roff.

1000 szál sima piros dinka, helyben 5 ft. a vasúthoz szállítva 6 »
1000 szál fekete török, helyben 4 » a vasúthoz szállítva 5 »
1000 muskotály és más csemege vesző, helyben 10 » a vasútra 11 »
ezen utóbbira minden egyezzerre 100 darab adatik ráadásul, nemkülönböztetve megjegyzetük miként a vasúthoz kevesebbet mind 2000 darabot szállítani nem lehet. 1250 (2-2)

Muraközy László,

köz- és váltóügyvéd s volt pest-megyei főügyész, barátival s ismerőscével tiszteletteljesen tudatja: hogy folyó évi február 15-ke óta lakását a cukor-utcazi 5. sz. házba helyezte át, s ugyanitt ügyvédi irodáját újból megnyitotta. 1255 (2-3)
Kelt Pesten, 1872. febr. 20-án.

Szepes-kárpáti növény-kivonat

Dr. Fáykiss K.-tól Késmárkon, tüdő- és mellbetegek számára.

A szepesi Kárpáthegység Flórájából a leggondosabban gyűjtött és kitünően alkalmas növényekből készitve, mint jeles hatású és a legjobb eredményektől kísért szer köhögés, rekedtség, a nyelő- és légző-szerek könnyebb hurutos ingerinél, görcsös, ideges, fullasztó köhögési rohamoknál, szűkmellűség, oldalnyílás, időszaki tüdő-hurutnál, a tüdő-betegek gyöngítő izadásainál; sőt a táp-működés nedveinek halmozódása által előidéztett betegségekben, ugyszintén gyomor- és a test általános elgyöngülésénél is. Hasonló hatással bírnak a dr. Fáykiss-féle kárpáti növény-thea és a szepes-kárpáti növény-cukorkák. Árak: 1 üveg kivonat 75 kr.; 1 csomag thea 25 kr.; 1 doboz cukorka 35 kr.
E czikkek megrendelhetők magánál a készítőnél **Fáykiss József** gyógyszerésznél Késmárkon (Felső-Magyarország). Pesten: **Török József** gyógyszerésztársában, király-utca 7. sz., **Thallmayer A.** és társánál és **Kochmeister Frigyesnél.** 1229 (7-10)

Egy nevelőnő,

ki a szaktudományokon kívül a magyar-, német- és francia nyelv tanításával is foglalkozik, nemkülönböztetve kézi-munkák tanítására is ajánlkodik, elhelyezést keres. 1249 (3-3)
Értekezhetni levél által, vagy személyesen, **T. M.** betűk alatt Aradon, déli-utca 15. alatt.

Haszonbéri hirdetés.

A sárospataki malomkő-bánya birtokosság, folyó év április 4-én Sárospatakon tartandó nyilvános árverésen, bányabirtokát 12 évre haszonbérbe adja. A haszonbér folyó év június első napjától kezdve 1884. év május 31-ik napjáig tart. A részletes föltételek nálam, mint a birtokosság jegyzőjénél, bármikor megtekinthetők; kívánatra postán elküldhetők. 1247 (3-8)
Sárospatak, febr. 10-én. 1872.

Antalfi János.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-dik szám alatt) megjelent és minden hiteles könyvkereskedőnél kapható:

Medve Imre.

A magyar gazdasszony teendői

a közéletben, házban és konyhában.

Kézi- és segédkönyv nők és hajadonok számára.

Második kiadás. (332 lap, nagy 8-részt) füzve 2 ft.

Nagy készlet

a legczélszerűbb szabadalmazott

SZOBA-ÜRSZÉKEKBŐL,
anglész és ürszékekzárakból,
továbbá: ezerszeresen megpróbált szabadalmazott

kémény-fedélezetekből,

melyek

használatával a füst eltávolittatik 1 darab ára **10 ft.**

Folytonosan készletben találhatók: **fürdő-kádak, ülő- és zuhanyfürdő-készülékek.**

Miksits Károly, bádigos-mester.

1232 (4-6)

Raktár: Rózsáter 2. sz. alatt.

10-ik szám.

Tizenkilencedik évfolyam.

Pest, márczius 10-én 1872.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupán Politkai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyszor hasábotzott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számítottak. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmegyetek elfogad Bécshen: **Oppelik Alajos,** Wollzeile Nr. 22. és **Haasenstein és Vogler,** Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-árj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

Bartal Antal.

A mai fiatal nemzedék már nem emlékezik, de mi középidéjük s öregebbek még jól tudjuk azt az időt, mikor Magyarországon minden tudományos mivelttség, csaknem kizárólag a régi klasszikai — különösen a latin nyelv köntösében járt s az ó görög és római írók ismeretére szoritkozott. Az iskolában latinul tanultunk; nemcsak hogy a latin nyelv volt a főtantárgy, de azt a keveset is, a mit más tantárgyból tanultunk, latinul tanultuk, a latin levén a kizárólagos előadási nyelv minden studiumra. Egész eruditióknk a régi klasszikusok ismeretében állott. Nem mondhatjuk ugyan, hogy azért valódi klasszikai mivelttséggel bírtunk volna, mert a régiség nagy íróinak is inkább külső megértése, mint eszméik s érzelmeik benső elsajátítása volt a kitűzött czél; eszményi légkörük nem hatotta át eszmévilágunkat, s a beszéd, melyet tördeltünk, inkább konyhadíakság volt, mint Cicero ékes nyelve. De azért elfoglalta egész időnköt, igénybe vette minden tehetségünket, s elhittette velünk, hogy tudósok vagyunk, mert latinul beszélgettünk. Sokkal kevesebbet, de sokkal jobban tanulni hasznosabb lett volna.

Ez az idő elmult, s mint minden tulhajtás a beálló ellenhatásban bünteti meg magát: most már nagyon is elhanyagoljuk a jó klasszikusokat. Nem élvezzük Horáczt, nem lelkesít Cicero, nem értjük Tacitus tömör irályát. A gyakorlati angol az oktatás és nevelés alapjául a klasszikai mivelttséget teszi a nélkül, hogy az exact tudományokat azért elhanyagolná. Nemcsak iskolában, hanem a gyakorlati életben is a tudományosság a régi görög s római írók eszméin és formáin izmosul, s nagy államférfiak a közélet küzdelmeitől szabad óráikat klasszikai tanulmányokra fordítják. A két véglet közt e közép utat, az egyedül igazit és üdvöst tan-

lani mi is meg fogjuk találni, s ha meg, az a dolog természetén s a klasszikai irodalom valódi nagy becsén tul azon férfiak érdeme lesz, kik ma, az ellenkező áramlatu idők közepette sem engedik a klasszikusok ismeretét és szeretetét egészen kiveszni közülünk. Az ilyeneket ma nem az iskolai kényszer, nem a közszellem nyomása, hanem csupán a klasszikai mivelttség iránti benső vonzalom s tárgy szeretet vezérli. S érdemük ezért annál méltóbb az elismerésre.

A klasszikai nyelvek és tudományok egyik ily alapos ismerőjét s az irántok való

mányszak miveltésére és terjesztésére hat, évek óta, folytonos buzgalommal.

Bartal (családi néven Bartl) Antal 1829. ápril 24-dikén született Besztercebányán Zólyomgyégyében. A gymnáziumi tanfolyamot szülővárosában, a bölcsészeti pedig az akkor még fenállott váci Lyceumban kitünően végezvén, mint besztercebányai püspök-megyei növendékpap a theologiai tudományokat a pesti tud. egyetemen két, és a besztercebányai papnöveldeben egy évig hallgatta. E tanulmányai bevégeztével ki-

lépett a papnöveldeből, s három évig mint magán-nevelő foglalkozott a gr. Pongrácz családnál Trencsenmegyében. E három év végeztével, választott tudományában teljes kiképeztetést ohajtván szerezni magának, Bécsbe ment s az ottani egyetemen az ó-klasszikai philológiát négy évig hallgatta és e tudományból tanári vizgát is tett le, mely őt e tantárgynak a teljes gymnáziumban való előadására képesítette. A gyakorlati képességet is megszerzendő, a kiszabott egy próba-évet ugyanott a Bécs-józsefvárosi gymnáziumnál töltötte ki, s így, mint teljesen képzett és elkészült tanár, az újja szervezett ungvári gymnáziumhoz neveztetett ki rendes tanárnak, honnan két évi működése után a pesti kir. gymnáziumhoz neveztetett ki ugyanazon minőségben, hol mai napig mint a klasszika philologia rendes tanára, sikerrel s általános elismerés mellett működik.

Az 1867/-ki tanév második felében magántanári képesítvényt nyert a magyar kir. tud. egyetemen a római klasszika philológiából, hol előadá-

sait folyton növekedő hallgatóság előtt tartotta s sokat tett e tudományág megkedveltetésére. 1870. végén előbb rendkívüli, 1871. tavaszán pedig három évre rendes igazgatójává neveztetett ki a közép-tanodai tanárképezdeknél, mely állásra őt

BARTAL ANTAL.

A „VICTORIA” biztosító-társaság,

mely Kolozsvárott 1865. évben alakulván, 1870. számszámlája szerint máris **3.200,000,059 ft. 54 kr. biztosítéki alappal bír.**

Biztosításokat elfogad:

I. Tűzkárok ellen.

II. Szállítmányi árak, utoni elkárosodás ellen.

III. Jégkárok ellen, mindennemű terményekre. Végre:

IV. az ember életére,

minden módozatokban a legkedvezőbb föltételek és olcsó díjak mellett.

Életbiztosítási példák:

I. Ha valaki családjának vagy kedvezményezettjének halála esetén fizetendő 1000 ft. tőkét biztosítani ohajt, fizet:

Egy 25 éves 19 ft. 70 kr., egy 40 éves 31 ft. 70 kr., egy 55 éves 59 ft. 30 kr.
» 30 » 22 » 70 » » 45 » 39 » 10 » » 60 » 75 » 60 »
» 35 » 27 » 20 » » 50 » 47 » 60 » » 65 » 103 » 50 »
évenkénti díjat.

II. Ha valaki gyermekének 18., 20. vagy 24. korévbén fizetendő 1000 ft. kiházasítási vagy neveltetési tőkét biztosítani ohajt, fizet:

Egy 1 éves gyermektől 18 korévig 20 korévig 24 korévig
40 ft. 20 kr. 33 ft. 60 kr. 24 ft. 70 kr.
» 2 » » 44 » 10 » 36 » 70 » 26 » 50 »
» 3 » » 48 » 50 » 40 » 10 » 28 » 80 »
évenkénti díjt. A gyermek elhalálása esetén a befizetett díjak visszatérítetnek.

III. Ha egy jelenleg 28 éves férj és 22 éves neje valamelyik elhalálásaakor, a tuló részére fizetendő 1000 ft. biztosítási ohajt, fizet 31 ft. 30 kr. évenkénti díjt. Ezenkívül elfogadja a

tulélési csoportok (Assotiatio) biztosításait is.

Minden biztosítási miveleteknél a biztosítottak, már az első évtől kezdve a társaság 50% nyereségben részesítetnek.

Egyéb módozatokra nézve s különben is mindenekben bővebb felvilágosítással szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynökök és

a „Victoria” biztosító-társaság

vezérügynöksége Pesten, (régii posta-utca 2. sz., 2. emelet).

Utannomás nem díjazatik. 1189 (8-26)

Mindennemű

veteménymagvak,

ugymint: gazdasági-, főzelék-, fa- és virág-magvak, a csiráképesség biztosítása mellett a legjobb minőségben s legolcsóbb árakért kaphatók:

Hoffmann J.,

1256 (2-4)

magkereskedésben Pesten, a „vetőböz” kishid-utca sarkán, az „angol királynőhez” czimzett szállodában.

Árjegyzékek kívánatra bérmentesen küldetnek meg.